Rok 10. Warszawa, dnia 31 marca 1934 r. Nr. 6

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU MIEJSKICH I POWIATOWYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Komitet Redakcyjny: *Józef Rożkowski, Juljusz Zdanowski, Jarosław Żaboklicki.*
Redaktor — *Bolesław Obszyński.*

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł. 28.—
Półrocznie	„ 14.—
Kwartalnie	„ 7.—
Miesięcznie	„ 3.—
Cena Nr. pojedyńcz. .	„ 1.40

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Warszawa, ul. Ś-to Krzyska 13.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Ś-to Krzyska Nr. 13 — Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła

CENY OGŁOSZEŃ
Strona w tekście: 450 zł., 1|2 str 225 zł., 1|4 str. 112,50 zł. Poza tekstem za stronę 300 zł., 1|2 str. 150 zł., 1|4 str. 75 zł.
Dla instytucyj komunalnych i oszczędnościowych: bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do administracji) za str. 150 zł., 1|2 str. 75 zł., 1|4 37,50 zł.

Komunalne Kasy Oszczędności w Jugosławji[1])

Do niedawna nie wiele wiedzieliśmy o istnieniu kas oszczędności u naszych pobratymców południowych w Jugosławji. Najważniejszą bodaj przyczyną tego stanu rzeczy był brak dostępnych dla nas materjałów w tej dziedzinie. Dopiero z chwilą powstania w początkach 1932 r. Związku Kas Oszczędności Królestwa Jugosławji, a jeszcze więcej od czasu założenia specjalnego czasopisma kas oszczędności jako organu Związku, potrzebne materjały znalazły się z łatwością.

Tymczasem stosunki nasze z bratniemi Kasami Jugosławji stają się coraz bliższe. Od czasu nawiązania pierwszego kontaktu z przedstawicielami tych Kas w Bratislavie w maju 1931 r., poprzez utworzone w czerwcu 1932 r. w Gdyni Zrzeszenie Słowiańskich Kas Oszczędności, do którego w dn. 3 lipca 1932 r. przystąpił Związek Kas Oszczędności Jugosławji, aż do czasu I-go Kongresu Słowiańskich K. K. O. we wrześniu ub r. w Krakowie — stosunki te tak się zacieśniły, że stało się koniecznością zapoznać szerokie koła przedstawicieli Kas polskich z organizacją, działalnością, rozwojem i stanem bratnich instytucyj w Jugosławji.

I.

Kasy oszczędności w Jugosławji, podobnie jak w Polsce, powstały i rozwijały się w różnych warunkach historycznych, prawnych i gospodarczych, jakie panowały w poszczególnych dzielnicach, z których zjednoczenia powstało dzisiejsze Królestwo Jugosławji.

1. Najwcześniej zaczęły powstawać kasy oszczędności na terytorjum austrjackiej części b. monarchji austro - węgierskiej i to w Słowenji, dzisiejszej banowinie Drawskiej[2]). Mianowicie już 1920 r. powstała tu w Lublanie t. zw. „Ljubljanska Hranilnica", utworzona na wzór wiedeńskiej „Erste Oesterreichische Sparkasse" z 1819 r., jednakże nie przez komunę, ale przez towarzystwo dobroczynne. Kasa ta rozwijała się świetnie przez cały wiek XIX aż do roku 1929, w którym została przekształcona na komunalną kasę oszczędności Drawskiej banowiny.

Pobudką do zakładania kas oszczędności w b. zaborze austrjackim był znany „Sparkassenregulativ" z 2 września 1844 r. — rozporządzenie cesarskie, które — jak wiadomo — było podstawą prawną dla zakładania kas oszczędności również w Małopolsce (b. Galicji). W szybkiem już tempie powstają kasy nietylko w Słowenji (w 1858 r. w Ptuju, 1862 w Mariborze, 1864 w Celji i t. p., do roku 1927 powstało tu 29 komunalnych kas oszczędności), ale i w Dalmacji, dzisiejszych banowinach Primorskiej i Zetskiej (w r. 1908 w Benkowcu, Drniszu i t. p., do 1927 r. powstało tu 9 komunalnych kas oszczędności).

Wobec wspólnej podstawy prawnej tych Kas

---

1) Źródła: Sprawozdanie Saveza Stedionica Kraljevine Jugoslavije za r. 1932 (referat Prezesa R. Erbera), Vesnik Saveza Stedionica Kr. Jugoslavije, 1933 Nr. 1 i 2 (art. dr. Dj. Raćića), Le Journal des Caisses d'Epargne. 1933 Nr. 9 (art. Dr. Raćića).

2) Królestwo Jugosłowiańskie dzieli się pod względem administracyjnym na 9 banowin (banatów), odpowiadających naszym województwom. Są to banowiny: 1. Drawska (dawniejsza Słowenja i płd. Styrja), 2. Sawska (dawniejsza Kroacja i Sławonja), 3. Vrbaska (płn. - zach. część Bośni), 4. Primorska (Dalmacja, płd. Bośnia i zach. Hercegowina), 5. Drińska (wsch. Bośnia i zach. część Serbji), 6. Dunajska (Vojevodina czyli Banat węgierski i płn. część Serbji), 7. Morawska (wsch. część Serbji), 8. Zetska (Czarnogórze, Rascja, wsch. Hercegowina, wsch. Dalmacja i płd. - zach. część Serbji), 9. Vardarska (Macedonja, Stara Serbja i płd. część Serbji). Jak widzimy, nazwy banowin pochodzą od nazw rzek (Drawa, Sawa, Vrbas, Drina, Dunaj i t. p.).

mają one jednako określony cel, jednakową organizację, jednaki zakres działania. Celem ich w myśl § 1 statutu Kas jest ułatwić składanie i przechowanie bezpieczne drobnych oszczędności szerokich rzesz społeczeństwa oraz pożyczać zebrany kapitał na gospodarcze potrzeby tej ludności. Kierowanie Kasami spoczywa w rękach Wydziału (Upravni odbor), wybranego przez Radę powiatową na 3 lata i Dyrekcji, wybranej na taki sam okres przez Wydział. Wydział wybiera z pośród siebie Prezesa Kasy, wybór zaś Dyrektora Kasy należy do samej Dyrekcji. Nadzór nad Kasą sprawuje komisarz rządowy, który bierze udział w posiedzeniach Dyrekcji i Wydziału z prawem zawieszenia wszelkiej uchwały sprzecznej ze statutem i przepisami prawnemi. Funkcje członków Dyrekcji i Wydziału są bezpłatne. Zakres czynności Kas ujmuje „Regulatyw“ szeroko. Mogą one: udzielać długoterminowych pożyczek zwykłych i amortyzacyjnych na hipotekę nieruchomości; pożyczek krótkoterminowych pod zastaw krajowych pupilarnie pewnych lub szczególnie kwalifokowanych papierów wartościowych; pożyczek pod zastaw pieniędzy w złocie i srebrze; dyskontować weksle; udzielać pożyczek państwu, prowincjom, powiatom, gminom, spółkom wodnym, zakładom publicznym, fundacjom i stowarzyszeniom, spółdzielniom rzemieślniczym i rolniczym; lokować kapitały w innych większych kasach oszczędności, jak również w bankach i zakładach kredytowych, a wyjątkowo też i w nieruchomościach.

Mimo jednolitej organizacji Kasy te dopiero w 1909 r. zrzeszyły się w Związek Jugosłowiańskich Kas Oszczędności (Zveza Jugoslovanskih Hranilnic) w Lublanie. Zadaniem jego jest reprezentacja i obrona interesów kas Słoweńskich, uzgadnianie postępowania Kas we wszystkich sprawach ich dotyczących, zacieśnianie stosunków między Kasami, jednolite regulowanie stosunków pracowników Kas, przeprowadzanie fachowych rewizyj w Kasach, i wreszcie przyczynić się do gospodarczego zespolenia kraju.

Dzięki organizacji związkowej Kasy Słoweńskie rozwijały się b. pomyślnie. W celu uniezależnienia się od „Centralbank deutscher Sparkassen in Oesterreich“ założyły one własny „Bank hipoteczny Kas Jugosłowiańskich“ w Lublanie. Wojna, przymusowe pożyczki wojenne i inflacja odbiły się b. dotkliwie na sytuacji Kas w Słowenji. Dopiero po wojnie i stabilizacji waluty zaczyna się ponowny ich rozwój. Z 232 milj. Din. wkładów, jakie posiadały w 1923 r., do końca roku 1932 zebrały one Din. 1.198.968.692,—. Dzięki temu Kasy dzisiejszej banowiny Drawskiej stanowią najważniejsze źródło taniego kredytu, wpływającego dobroczynnie na rozwój gospodarczy Słowenji.

2. Historycznie równocześnie z Kasami w Słowenji zaczęły powstawać od roku 1862 kasy oszczędności na terenie dawnego Księstwa Serbskiego (dziś banowiny: Morawska, częściowo Dunajska oraz Drińska) i to w związku z wyzwalaniem się z pod gospodarczych wpływów Turcji. Wskutek zupełnego braku instytucyj finansowych, tak publicznych jak prywatnych, stopa procentowa przy pożyczkach dochodziła tam do 50%. Aby zapobiec głodowi kapitałowemu i kredytowemu, państwo ujęło w swe ręce inicjatywę, tworząc w 1862 r. t. zw. „Zarząd Funduszów“. Podstawą działalności tej instytucji były fundusze publiczne, udzielane jej przez państwo oraz zbierane kapitały prywatne w formie wkładów oszczędnościowych, gwarantowanych przez państwo.

Aby przyśpieszyć rozwój kapitalizacji rodzimej, wkrótce potem w wolnej już Serbji w 1871 r. wydaje państwo ustawę, na której podstawie powstają pierwsze komunalne kasy oszczędności pod nazwą „Okręgowych Kas Oszczędności“ (okružne štedionice). Celem ich było — jak głosi ustawa, — umożliwienie wszystkim lokowania w sposób bezpieczny oszczędności pieniężnych, powiększanie ich drogą oprocentowania oraz udostępnienie niezamożnym obywatelom, szczególnie rolnikom, w sposób łatwy i korzystny potrzebnego kredytu. Kapitały tych Kas tworzyły się: z wszystkich funduszów kościelnych i klasztornych, z nadwyżek funduszów gminnych, funduszów pupilarnych, niezużytkowanych chwilowo rezerw urzędów administracyjnych i zakładów publicznych, depozytów sądowych i wreszcie z prywatnych wkładów oszczędnościowych, których wysokość była jednak ograniczona od 2 Din. do 24 tys. Din. Za wszystkie wkłady gwarantowało państwo. Stopa procentowa od wkładów ustalona była na 5%. Wysokość pożyczek wahała się w granicach od 5 do 100 dukatów; pierwszeństwo mieli przy nich rolnicy.

Na podstawie tej ustawy powstało 7 Okręgowych Kas Oszczędności i funkcjonowały one do roku 1898, kiedy Zarząd Funduszów przekształcony został na Bank Hipoteczny. Ponieważ w myśl ustawy wszystkie fundusze publiczne i depozyty przeniesione zostały do tego Banku, nastąpiła likwidacja Okręgowych Kas Oszczędności.

Od tej pory, aż do czasów najnowszych, samorządowych kas oszczędności w Serbji nie było. Miejsce ich zajęły zrazu spółdzielnie kredytowe typu Schulze - Delitsch, które powoli przekształciły się w prywatne finansowe spółki akcyjne (banki), w których gromadziły się wkłady oszczędnościowe, o ile nie były lokowane w Państwowym Banku Hipotecznym.

3. Drugi rodzaj komunalnych kas oszczędności, istniejących w dzisiejszej Jugosławji, to Kasy utworzone w prowincjach, które przed wojną należały do Węgier, a więc w Kroacji i Sławonji (dzisiejsza banowina Sawska) i w Banacie (dziś banowina Dunajska) oraz w Bośni (dziś banowina Drińska).

Kasy te powstały zgodnie z ustawą o ustroju gminnym, a na zasadzie prawa handlowego, jako specjalne przedsiębiorstwa komunalne na zasadach altruistycznych prowadzone dla zbierania oszczędności. Ponieważ zaś nie było tu jednolitych przepisów o zakładaniu i prowadzeniu kas oszczędności, przeto były one zakładane, albo jako prywatne zarobkowe przedsiębiorstwa pieniężne w myśl prawa handlowego, albo też jako komunalne instytucje altruistyczne, których działalność normują specjalne statuty.

Jeżeli chodzi o organizację tych Kas, to różni się ona znacznie od Kas „regulatywnych“. Przedewszystkiem Kasy te — w przeciwieństwie do regulatywnych — należy uważać raczej za przedsiębior-

stwa komunalne, co się odbija na ich organizacji. Drugą zasadniczą różnicę stanowi to, że Prezesem kasy oszczędności jest nie osoba wybrana z pośród Wydziału, lecz prezes gminy miejskiej — burmistrz. Są i inne jeszcze różnice, lecz natury raczej formalnej.

Jeżeli zaś chodzi o zakres operacyj, to są one podobne, jak w kasach regulatywnych i polegają głównie na przyjmowaniu wkładów na książeczki oszczędnościowe i rachunki bieżące, na przyjmowaniu depozytów na przechowanie, udzielaniu pożyczek na hipotekę nieruchomości, dyskoncie i redyskoncie weksli, kupnie i sprzedaży papierów wartościowych, przyjmowaniu i prowadzeniu wszelkiego rodzaju tranzakcyj finansowych Zarządu miasta, o ile są upoważnione przez właściwe władze do przeprowadzania pożyczek miejskich, wreszcie na zarządzaniu własnemi przedsiębiorstwami i ewent. miejskiemi przedsiębiorstwami zarobkowemi.

Kas tych powstało 15. Największą z nich i najsilniejszą pod względem działalności i ilości posiadanych wkładów jest Miejska Kasa Oszczędności gminy Wolnego i Kr. Stołecznego miasta Zagrebia, założona w 1914 r. jako oddzielny zakład miejski na podstawie ustawy o gminach miejskich z 1895 r. Kasa wciągnięta jest do rejestru handlowego i prowadzi czynności zgodnie z prawem handlowem. Drugą z większych Kas na tym terenie jest Miejska K. O. w Nowym Sadzie, założona w 1927 r., dalej Kasa w Suboticy, Osijaku, Susaku i t. p.

Na terenie Bośni i Hercegowiny (dziś banowiny Drawskiej i Vrbaskiej) znajduje się tylko jedna komunalna kasa oszczędności, t. j. Miejska K. O. gminy miasta Sarajewa, powstała w 1919 r. Zasługuje ona na specjalną uwagę z tego względu, że jej kapitał zakładowy powstał przez przekazanie jej przez miasto przedsiębiorstw wartości 40 miljonów dinarów, z tem, aby Kasa prowadziła je na zasadach handlowych. Z zadań tych Kasa wywiązała się doskonale; nietylko zmodernizowała przedsiębiorstwa miejskie, lecz tak je poprowadziła, że dziś dają duże dochody.

4. Trzeci rodzaj Kas stanowią kasy oszczędności, założone po wojnie na terenie Serbji, gdzie — jak widzieliśmy — po zlikwidowaniu Kas okręgowych istniały tylko banki prywatne i Państwowy Bank Hipoteczny.

Pierwsza Komunalna Kasa Oszczędności została tu założona w Belgradzie (Beograd) dopiero w końcu 1929 r. pod nazwą „Kasa Oszczędności i zakład zastawniczy gminy miasta Beogradu“ na zasadzie art. 98 ustawy gminnej, a w myśl prawa handlowego. Działalność tej Kasy jest w zasadzie podobną, jak w Kasach utworzonych na podstawie Regulatywu z 1844 r. dawnej Austrji. Pozatem do zakresu jej czynności wchodzi prowadzenie kasowości gminy miejskiej i przedsiębiorstw miejskich.

Kasa ta wyróżnia się szczególnie swą propagandą i organizacją oszczędności szkolnej. Dzięki temu z pośród 15 tys. dzieci szkół powszechnych w Belgradzie w końcu 1932, skupiła ona 13.817 młodocianych wkładców z ogólną sumą wkładów 3.161.076 dinarów.

Wydział tej Kasy różni się tem od innych Kas, że w myśl statutu wchodzi doń 5 osób z reprezentacji miejskiej oraz 2 fachowców w sprawach bankowych, finansowych i prawnych, wybranych przez Zarząd miasta i 3 fachowców z zakresu bankowości i pieniężnictwa, delegowanych przez Ministra Finansów, Bank Narodowy i Państwowy Bank Hipoteczny.

Drugą kasą oszczędności na terenie starej Serbji jest Komunalna Kasa Oszczędności i zakład zastawniczy miasta Skolpja. Została ona utworzona w 1932 r. na takich samych podstawach prawnych i z podobnemi zadaniami, co kasa Beogradzka. Pozatem Kasa ta wprowadza jedną charakterystyczną nowość. Dla zwiększenia zaufania wkładców statut jej przewiduje, że w Wydziale, złożonym z 9-ciu osób, zasiadają 4 przedstawiciele gminy, 2 fachowcy finansowo - bankowi i z wyboru Izby przemysłowo - handlowej w Skoplju i wreszcie 2 reprezentanci wkładców. Przewiduje się więc możność wpływu wkładców na Kasę za pośrednictwem Wydziału. O ile to postanowienie okaże się szczęśliwem, będzie można osądzić dopiero w przyszłości.

5. Wreszcie ostatnią grupą Kas są kasy oszczędności banowińskie. Kasy te zostały utworzone, względnie przekształcone z okręgowych w banowińskie, na podstawie ustawy o zarządzie banowin z 1929 r. W ten sposób powstała K. O. banowiny Sawskiej w Zagrebie przez przejęcie aktywów i pasywów dawnej okręgowej kasy w Zagrebie, założonej w 1927 r., dalej K. O. banowiny Drawskiej w Lublanie w miejsce okręgowych Kas w Lublanie i Mariborze, następnie K. O. banowiny Primorskiej w Split‘ie, a wreszcie K. O. Banowiny Dunajskiej w Nowym Sadzie, która w 1932 r. przejęła aktywa i pasywa okręgowych Kas w Somborze i Smederewie.

W myśl wspomnianej ustawy Kasy te są samodzielnemi instytucjami pieniężnemi z bezpieczeństwem pupilarnem, z zadaniem finansowania gospodarczych, humanitarnych, zdrowotnych, socjalnych, komunikacyjnych i kulturalnych potrzeb i poczynań banowin i innych związków samorządowych na terenie banowiny, która ręczy za kasy całym majątkiem i dochodami. Również i w statutach tych Kas na pierwsze miejsce wysuwa się z jednej strony umożliwienie szerokim warstwom ludności lokowania bezpiecznego i korzystnego oszczędności, a z drugiej strony udzielanie potrzebnych tanich i dogodnych kredytów, a wreszcie przeznaczanie zysków Kasy na cele użyteczności publicznej. Wydziały tych Kas składają się z Prezesa i członków mianowanych przez Bana (wojewodę). Ban mianuje również członków Komisji rewizyjnej (Nadzorni odbor) z pośród zasłużonych działaczy gospodarczych. Wśród tych Kas najlepiej rozwijają się te, które istnieją już czas dłuższy, więc banowińskie K. O. w Lublanie, Zagrebie i Nowym Sadzie.

Tak się przedstawia ustrój prawny i organizacja kas oszczędności na terenie dzisiejszej Jugosławji. Reasumując, musimy stwierdzić, że pomimo, iż te wszystkie komunalne kasy oszczędności opierają się na różnych podstawach prawnych, jednak przyświeca im wspólny cel: aby każdemu, w szczególności zaś najbiedniejszym warstwom społeczeństwa, umożliwić bezpieczne i korzystne lokowanie oszczędności i udostępnić jak najtańszy kredyt oraz

aby mogły z rozporządzalnego czystego zysku wspierać użyteczne i dobroczynne cele miast, powiatów i banowin.

II.

Ten wspólny cel komunalnych kas oszczędności, z których tylko — jak widzieliśmy — Kasy banowiny Drawskiej były zrzeszone w „Związku Jugosłowiańskich Kas Oszczędności“, jednakowe zamierzenia, te same dążenia i interesy w różnych kierunkach działalności przyczyniły się do podjęcia w ostatnim czasie starań celem założenia wspólnego jednego i ogólnego Związku.

Z dużem zasobem woli i zrozumienia przystąpiono do pracy i przy wydatnej pomocy Kasy Oszczędności miasta Zagrebia w osobie jej Dyrektora p. Rudolfa Erbera na zebraniu organizacyjnem w dniu 8.XII.1931 w Zagrebie utworzono „Związek Kas Oszczędności Królestwa Jugosławji“ (Savez Štedionica Kraljevine Jugoslavije), uchwalając jego statut, który ostatecznie zatwierdzony został przez Zarząd banowiny Sawskiej decyzją z dn .26.V.1932.

Zadaniem Związku jest:

1) zjednoczenie wszystkich banowińskich, miejskich i powiatowych kas oszczędności w Jugosławji oraz reprezentowanie ,obrona i popieranie ich interesów w każdej dziedzinie;

2) reprezentacja wszystkich Kas wobec Władzy Królewskiej oraz wszystkich władz i instytucyj, przedstawianie odnośnym władzom swej opinji i wniosków w sprawach, dotyczących interesów Kas;

3) wspieranie Kas swą radą, fachowemi wskazówkami i objaśnieniami we wszystkich dziedzinach ich działalności oraz w sprawach, które mają z tą działalnością związek;

4) rozważanie i omawianie w swym organie wszystkich kwestyj, dotyczących zadań komunalnych kas oszczędności.

Siedzibą Związku jest Zagreb. Do Związku zgłosiło akces narazie 17 kas oszczędności, poza Kasami banowiny Drawskiej, które mają własny Związek regjonalny.

Pierwsze walne zebranie Związku, odbyte w Zagrebiu dn. 3 lipca 1932, wybrało władze Związku: 1) Radę (Upravni odbor), złożoną z prezesa, 2 wiceprezesów oraz 5 członków, 2) Zarząd (Izvršni odbor), złożony z Prezydjum Rady i 2 członków oraz 3) Komisję rewizyjną (Nadzorni odbor) złożoną z 5-ciu członków. Prezesem Związku został p. Rudolf Erber, Dyr. K. O. miasta Zagrebia. Sekretarzem Związku jest p. dr. Djuro Raćić, który redaguje organ Związku „Vesnik“.

Działalność Związku idzie w dwu kierunkach: w kierunku organizacji wewnętrznej kas oszczędności oraz współpracy z Kasami zagranicznemi. Jeżeli chodzi o stosunki z zagranicą, to Związek nawiązał przedewszystkiem ścisłą współpracę z organizacjami Kas krajów słowiańskich, wchodząc jako członek do Zrzeszenia Kas Słowiańskich; w tym charakterze przedstawiciele Związku brali czynny udział w kongresie słowiańskich K. K. O. we wrześniu r. ub. w Krakowie. Następnie w październiku 1932 r. Związek zgłosił swój akces do Międzynarodowego Instytutu Oszczędności w Medjolanie.

Jednakże główne wysiłki skierował Związek na zagadnienia wewnętrzne. Tutaj na pierwszy plan wysuwa się sprawa wydania jednolitej ustawy o Komunalnych Kasach Oszczędności w Jugosławji. Od samego początku swego istnienia Związek zajął stanowisko, że wydanie ustawy o kasach oszczędności, jednolitej dla całego państwa, jest pierwszym i głównym warunkiem dla dalszej ich organizacji i rozwoju na przyszłość. To też bez przesady można powiedzieć, że praca propagandowa Związku przyczyniła się bardzo do przygotowania projektu ustawy o kasach oszczędności. Projekt ten został niedawno opracowany przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu i przedłożony Związkowi do rozważenia. Po rozpisaniu ankiety wśród Kas Związek wspólnie ze Związkiem Kas banowiny Drawskiej przedyskutował w kwietniu 1933 r. wyczerpująco projekt ustawy i opracował uwagi do projektu, które przedstawił Ministerstwu w dniu 26 kwietnia. Do pracy nad ostateczną redakcją projektu, Ministerstwo obiecało Związek zaprosić.

Drugą sprawą, której Związek poświęcił dużo pracy, jest sprawa propagandy oszczędności. Dzięki jego wysiłkom obchód Dnia Oszczędności był intensywnie wyzyskany dla propagandy, w której specjalną uwagę zwrócono na młodzież. Dzięki staraniom Związku Minister Oświaty zarządził na ten dzień we wszystkich szkołach pogadanki o oszczędności. Materjały do pogadanek rozesłał Związek wszystkim szkołom na terenie państwa. (Szczegóły o tem patrz „Oszczędność“ Nr. 1 z 1934).

Wreszcie działalność Związku objawiła się w pracach nad zorganizowaniem służby statystycznej w K. O. na podstawie jednolitych formularzy, które mogą dać podstawę do wprowadzenia jednolitych metod bilansowania, a przez to ułatwić bardzo organizację rewizji i wreszcie posłużyć do zorganizowania wywiadu kredytowego. Po dłuższych wysiłkach udało się wreszcie sporządzić odnośny przegląd statystyczny za rok 1931 i 1932 oraz połowę 1933.

W końcu należy wymienić, że Związek zaczął wydawać własny organ, narazie kwartalnie, p. n. „Vesnik Saveza Štedionica Kraljevine Jugoslavije“, którego pierwszy zeszyt ukazał się za III-ci kwartał 1933. Redaktorem jest p. Djuro Raćić, Sekretarz Związku.

III.

Na zakończenie należy kilka słów powiedzieć o znaczeniu gospodarczem Komunalnych Kas Oszczędności w Jugosławji. Pod tym względem trzeba posłużyć się danemi statystycznemi. Dane te są niepełne i niezbyt dokładne, gdyż regularnem zbieraniem statystyki zajął się dopiero Związek Kas, który — jak widzieliśmy — powstał w końcu 1931 r., a czynności swe mógł rozpocząć dopiero po zatwierdzieniu przez władze, co nastąpiło w połowie 1932 r.

Jeżeli chodzi o stan ilościowy Kas, to na całym terenie państwa istniało pod koniec 1932 r. 56 kas oszczędności, w tem 28 kas miejskich, 18 powiatowych, 6 okręgowych i 4 banowińskie. Z pośród tych Kas połowa przypada na Słowenję (banowinę Drawską); są to najstarsze i najsilniejsze Kasy. Pozostałe Kasy rozmieszczone są, prócz kilku, również tylko na ziemiach byłej monarchji austro - węgierskiej. W szczególności przypada: na banowinę Drawską 28 kas, Sawską 8, Primorską 7, Drińską 1, Zetską

2, Vardarską 1 i miasto Belgrad 1 kasa. Banowiny Vrbaska i Morawska kas oszczędności nie posiadają.

Jak widzimy, sieć Kas w Jugosławji jest bardzo słabo rozwinięta. Gdy w Polsce na 1 Kasę przypada około 87 tys. mieszkańców, to w Jugosławji — aż 250 tys. Przyznać jednakże należy, że liczba Kas stale wzrasta. Gdy przed wojną było na terenie obecnej Jugosławji 34 Kasy, a w 1920 roku 38, to w 1925 r. liczba ich wzrosła do 43, a w 1930 do 56.

Podobnie szybki rozwój wykazują wkłady w kasach oszczędności. Poniższe zestawienie charakteryzuje rozwój wkładów w komunalnych kasach oszczędności i pocztowej kasie oszczędności:

		K. K. O.	*P. K. O.*
w końcu r.	1928	1379,0 milj. Din.	36,4 milj. Din.
„	1929	1697,0 „ „	106,6 „ „
„	1930	— „ „	219,6 „ „
„	1931	2200,4 „ „	334,1 „ „
„	1932	2029,6 „ „	442,7 „ „

Widzimy, że w okresie 1928 — 1932 wkłady w K. K. O. wzrosły o przeszło 47%. Drobne zmniejszenie wkładów w 1932 r. przypisać należy skutkom kryzysu.

Ogólna suma wkładów na dzień 31.XII.1932 r. wynosiła: wkłady na książeczki oszczędnościowe 1.344.812.639 Din., a na rachunkach bieżących 684.883.482 Din. (w czem w samej Drawskiej banowinie wkłady oszczędnościowe 748.819.104 Din. i r-ki bieżące 450.149.588 Din.). Jeżeli cyfry te uzupełnimy danemi dla 5-ciu Kas, nie objętych statystyką Związku, otrzymamy wówczas 2.041.370.740 Din. wkładów oszczędnościowych i na r-kach bieżących. Przeliczając to po kursie 1 dinar = 0,147 zł., otrzymamy zł. 300.081.500,—. Przeciętnie na głowę mieszkańca wypada około 21 zł., czyli nieco więcej, niż w Polsce, gdzie cyfra ta (przy subie wkładów w końcu 1932 r. 623.153.000,— zł.) wynosi około 19,5 zł. Z powyższego możemy wyciągnąć wniosek, że „natężenie" wkładów w Kasach Jugosłowiańskich jest mniejwięcej takie same, jak u nas.

Natomiast ilość wkładców, która w końcu 1932 wynosiła w Jugosławji około 225 tys., jest stosunkowo mniejsza, niż w Polsce. W porównaniu z ilością ludności wypada tam na 100 mieszkańców 1,6 wkładców, gdy w Polsce 3,9.

Lokata zebranych przez Kasy kapitałów przedstawia się na koniec 1932 r. następująco:

gotówka	Din.	186.304.860,—
pap. wartościowe	„	86.046.436,—
pożycz. wekslowe	„	209.531.750,—
pożycz. w r-kach bież.	„	655.644.691,—
pożycz. hipoteczne	Din.	342.947.689,—
pożycz. komunalne	„	566.274.467,—
pożycz. inne	„	16.516.110,—
nieruchomości	„	85.092.894,—

Pogotowie kasowe wynosi więc około 9,2%, t. j. mniejwięcej tyle, co u nas. Uderza natomiast znaczne stosunkowo zadłużenie związków komunalnych i duże stosunkowo sumy pożyczek ulokowane na r-kach bieżących, a małe w pożyczkach wekslowych. Są to stosunki odmienne od polskich, gdzie gros kredytów stanowią pożyczki wekslowe.

W pasywach, poza wkładami, wymienić należy fundusze rezerwowe Din. 108.355.514,— oraz redyskonto i lombard Din. 57.235.614,—. Fundusze są więc stosunkowo niewielkie i stanowią około 5% kapitałów obcych. Mała jest również suma redyskonta, co zresztą odpowiada małemu portfelowi weksli w aktywach.

Suma bilansowa wynosiła Din. 2.360.914.340,—, a obrót globalny Din. 16.250.660.169,—.

Ze statystyki wyżej przytoczonej wynika, że komunalne kasy oszczędności w Jugosławji największe znaczenie gospodarcze mają tam, gdzie są najwięcej rozwinięte, t. j. w Słowenji czyli dzisiejszej banowinie Drawskiej. W tej części Jugosławji Kasy znajdują się i działają z powodzeniem, prawie w każdej większej miejscowości i one same zgromadziły razem więcej wkładów i udzieliły więcej kredytów, niż wszystkie pozostałe kasy oszczędności w całym kraju. Jest to zresztą zrozumiałe, skoro się uwzględni warunki historyczne. Ogólnie jednak należy podkreślić, że w ostatnim czasie kasy oszczędności zaczęły w szybkim tempie powstawać i rozwijać się również w pozostałych częściach Jugosławji. Charakterystyczny jest zwłaszcza szybki rozwój Miejskiej Kasy Oszczędności w Zagrebiu, która w okresie powojennym do czasu zaostrzenia się obecnego kryzysu zgromadziła pół miljarda wkładów i dzięki temu wysunęła się na czoło wszystkich komunalnych kas oszczędności w Jugosławji. A przecież powstała ona dopiero w 1914 roku.

Nie ulega wątpliwości, że rozwój Kas postępowałby nadal w tempie dotychczasowem, gdyby nie ciężka depresja gospodarcza. Należy jednak żywić nadzieję, że konsolidacja wewnętrzna kas oszczędności w Jugosławji, która mimo wielu trudności szybko postępuje naprzód dzięki owocnej pracy Związku Kas Oszczędności, oraz nowa organizacja prawna dla całego państwa, którą przyniesie tak oczekiwana ustawa o Kasach — przyczynią się do szybkiego rozwoju Kas bratniego narodu słowiańskiego.

Bolesław Obszyński.

Oszczędność na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej

Na dzień 31.XII.33 w całej Republice Czechsłowackiej było 366 kas oszczędności ze 134 oddziałami i 93 zbiornicami. Najgęstszą sieć instytucyj oszczędnościowych posiadają prowincje: Czechy i Morawy ze Śląskiem (356 Kas, 102 oddziały i 63 zbiornice). Kasy w tych prowincjach są najstarsze i najsilniejsze. Natomiast na ziemiach dawnego zaboru węgierskiego, na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej, kasy oszczędności powstały po wojnie i dlatego nie mogły osiągnąć takiego stopnia rozwoju. Mamy w Czechosłowacji sytuację podobną jak w Polsce, gdzie obok Kas istniejących przed wojną (zabór pruski i austrjacki), powstały kasy oszczędności po wojnie w b. Królestwie i Ziemiach wschodnich.

Porównanie rozwoju naszych młodych Kas województw centralnych i wschodnich z Kasami na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej może być interesujące. Dlatego podajemy poniżej w tłumaczeniu artykuł p.

Ivana Thurzo, Dyrektora Kasy Oszczędności w Turczańskim św. Martinie, drugiej co do wielkości Kasy na Słowaczyźnie. („Sportitelniczna Roczenka“ na rok 1934). — **Przyp. Redakcji.**

W czasie obrad nad budżetem państwa na rok 1934, na posiedzeniu komisji budżetowej Sejmu w dn. 24 listopada 1933 poseł Dr. Hodacz, znany działacz na polu przemysłu czechosłowackiego, wygłosił godne uwagi przemówienie. Między innemi wspomniał o znacznym zmniejszeniu się naszego dochodu narodowego w ostatnich czterech latach. Według Dr. Hodacza nasz roczny dochód narodowy, oceniany w 1929 r. w przybliżeniu na 90 miljardów Kcz., spadł według wiarogodnych obliczeń o 46%, a więc prawie o połowę. Ten wielki spadek naszego rocznego dochodu narodowego jest wynikiem, rzecz jasna, ciężkiego, stale się pogłębiającego kryzysu gospodarczego, który ma swe odbicie w ogólnym ubytku wkładów oszczędnościowych we wszystkich naszych czechsłowackich instytucjach pieniężnych. Zmniejszony roczny dochód u większości obywateli naszego państwa nie wystarcza na zaspokojenie codziennych ich potrzeb i w tem właśnie zjawisku tkwi jedna z głównych przyczyn odpływu wkładów z instytucyj pieniężnych, jaki dał się zauważyć dopiero w roku zeszłym.

Wybitny działacz na polu oszczędnościowem w Czechosłowacji prof. żak, naczelny dyrektor Kasy Oszczędności miasta Brna, podniósł już przed Dr. Hodaczem sprawę znacznego spadku naszego dochodu narodowego na zjeździe kas oszczędności ze Słowaczyzny i Rusi Podkarpackiej w Nitrze dn. 14 sierpnia 1933 r. My zaś, śledząc z uwagą co dzień, co tydzień i co miesiąc zmniejszanie się wkładów w instytucjach pieniężnych, musimy przyznać rację tak prof. żakowi, jak i Dr. Hodaczowi w tem, gdzie należy szukać głównych przyczyn zmniejszania się oszczędności pieniężnych w naszem państwie Czechosłowackiem.

Kasy oszczędności na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej nie mogły również uniknąć ubytku wkładów oszczędnościowych za 11 miesięcy roku 1933 (od 1 stycznia do 30 listopada). Wprawdzie ubytek wkładów w tym czasie nie jest znaczny (wynosił Kcz. 23.054.975) i być może, że do końca 1933 r. zmniejszy się lub zostanie zrównoważony dopisaniem narosłych odsetek. Musimy się jednak pogodzić z faktem, że dotychczas pocieszający, a nawet wspaniały wzrost wkładów oszczędnościowych w kasach przedmorawskich *) został zahamowany w roku ubiegłym. W porównaniu z ubytkiem wkładów w innych instytucjach pieniężnych, tak w przedmorawskich, jak i zamorawskich ziemiach naszej Republiki, a nawet w porównaniu z ubytkiem wkładów w samych zamorawskich kasach oszczędności — znajdujemy się w położeniu znacznie lepszem, bowiem spadek oszczędności gdzie indziej był procentowo większy; szczególnie, jeżeli rozważymy, jaki był udział kas oszczędności przedmorawskich i ich klienteli w subskrypcji „Pożyczki pracy“. Gdyby nie ten fakt, który spowodował odpływ dużej części wkładów z kas przedmorawskich (ich własne zapisy na pożyczkę pracy wyniosły Kcz. 9.300.000, a zapisy klientów okrągło Kcz. 13.000.000), nasze kasy przedmorawskie wyszłyby obronną ręką z powszechnego ubytku wkładów we wszystkich naszych instytucjach pieniężnych w Czechosłowacji.

Podkreślając tę stosunkowo pomyślną — nawet w obecnych ciężkich czasach — sytuację przedmorawskich kas oszczędności, przedkładamy naszej publiczności (tak, jak to czyniliśmy w kalendarzach poprzednich naszej Kasy) tablicę statystyczną, przedstawiającą rozwój naszych słowackich i podkarpacko - ruskich kas oszczędności za czas od ich powstawania aż do 30 list. 1933 r.:

*) Kasy przedmorawskie, t. j. kasy na Słowaczyźnie i Rusi, w odróżnieniu od zamorawskich, t. j. w Czechach i na Morawach. (Przyp. Red.).

Rok	Ilość kas samodzielnych	Ilość oddziałów kas zamorawskich	Razem	Wkłady*)		Kredyty**)		Obroty	
				Kcz.	h.	Kcz.	h.	Kcz.	h.
1920	1	1	2	1.041 080	25	684.080	25	5.907.941	09
1921	1	1	2	2.031.184	39	979.313	49	21.916.770	81
1922	2	4	6	11.340.908	80	14.655.519	26	165.946.763	10
1923	3	5	8	42.678.021	92	23.368.083	67	321.324.293	52
1924	3	5	8	93.955.426	66	58.018.209	17	718.615.387	44
1925	3	5	8	133.193.116	85	92.341.052	73	929.215.849	22
1926	8	8	16	200.173.776	08	126.805.428	81	1.625.307.703	07
1927	8	9	17	264.938 938	11	174.210.913	38	1.913.160.486	32
1928	8	9	17	323.014.073	01	219.799.316	55	1.940.632.283	89
1929	9	9	18	370.462.612	09	255.035.705	99	1.746.403.484	39
1930	9	9	18	426.988.345	70	298.619.060	19	2.305.915.945	20
1931	9	9	18	507.237.620	41	353.659.732	89	3.115.545.334	80
1932	9	9	18	543.678.441	60	394.644.856	78	3.251.262.189	63
30 list. 1933	10	9	19	520.623.466	40	398.144.839	24	3.151.634.438	68

Jak widać z tablicy, nasze kasy przedmorawskie zachowały naogół swoje „status quo“ nietylko w dziale wkładów, ale i pożyczek. Jest znamiennem, że w przeciwieństwie do innych instytucyj pieniężnych na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej, kasy oszczędności nawet w krytycznym roku 1933 nie wymagały od swych dłużników nadzwyczajnych rat pożyczkowych, zadawalając się bieżącemi rocznemi ratami; uczyniły więcej: udzieliły nowych pożyczek, zwłaszcza długoterminowych i w ten sposób — mimo po-

*) Wkłady na książeczkach oszczędnościowych i rachunkach bieżących.

**) Wszystkie kredyty pożyczkowe wraz z dyskontem weksli.

głębiającego się kryzysu gospodarczego — pełniły z pożytkiem swe posłannictwo na polu kredytowem. Dzięki zaś znacznemu obniżeniu od 1 maja 1933 r. stopy procentowej od pożyczek, szczególnie długoterminowych, przy niezmniejszonem, a nawet jeszcze powiększonem stanie pożyczek — kasy przedmorawskie stały się nietylko oczywistem dobrodziejstwem dla dłużników, ale dały jeszcze raz dowód, jaki duch użyteczności publicznej ożywia nasze wszystkie instytucje oszczędnościowe.

Porównywując wyniki operacyj naszych kas oszczędności w czasie od 30 list. 1932 r. do 30 list. 1933 r. z wynikami w czasie od 30 list. 1931 do 30 list. 1932 roku, otrzymamy następujące zestawienie porównawcze:

	Stan na 30.XI.31	Zmiana w %	Stan na 30.XI.32	Zmiana w %	Stan na 30.XI.33	Zmiana w %
a) Słowaczyzna.						
wkłady na książ. oszcz. .	368 805.242	+ 22,2	410.160.231	+ 11,2	403.891.482	— 1,5
„ na rach. bieżących	53.029.089	— 11,4	60.770.916	+ 14,6	55.822.547	— 8,1
kredyty udzielone*) . . .	293.845.559	+ 16,6	328.196.170	+ 11,7	336.168.427	+ 2,4
lokaty w pap. wartośc. . .	75.955.961	+ 52,2	77.210.843	+ 1,6	76.826.112	— 0,5
gotowizna w instyt. finans.	80.930.934	— 9,9	89.047.883	+ 10,0	84.590.802	— 5,0
b) Ruś Podkarpacka.						
wkłady na książ. oszcz. .	52.076.208	+ 8,8	52.717.030	+ 1,3	50.028.125	— 5,1
„ na rach. bieżących	9.835.325	+127.2	8.435.064	— 14,2	10.881.309	+ 29,0
kredyty udzielone*) . . .	54.733.128	+ 33,7	64.206.390	+ 17,3	61.976.411	— 3,4
lokaty w pap. wartośc. . .	4.262.552	+ 14,7	3.657.655	— 14,2	0.683.099	+ 55,3
gotowizna w instyt. finans.	7.871.744	— 9,2	7.157.268.	— 9,8	5.516.857	— 22,9

Liczba samoistnych kas oszczędności na Słowaczyźnie zwiększy się w 1933 r. o nowozałożoną kasę w Nowem Mieście nad Wagiem, która rozpoczęła swe czynności 20 lutego 1933. Ponieważ w myśl ustawy Nr. 44 z 2 marca 1933 nie można zakładać nowych instytucyj pieniężnych aż do końca 1934 r., a władza może uczynić pod tym względem wyjątek tylko w wypadkach specjalnych, przeto nie należy się liczyć w najbliższym czasie z powstaniem nowych kas na Słowaczyźnie. Jest natomiast nadzieja, że po 1 stycznia 1935 powstanie tu kilka nowych kas oszczędności.

W ostatnim czasie w niektórych czasopismach poruszono sprawę zmniejszania się wkładów oszczędnościowych w powiatach przedmorawskich naszej Republiki, zwłaszcza na Słowaczyźnie. Sprawę tę podnoszono nawet w naszym parlamencie czechosłowackim.

W przedmorawskich ziemiach naszej Republiki stan wkładów oszczędnościowych w stosunku do zaludnienia, jest znikomy. Według danych statystycznych stan wkładów na książeczkach oszczędnościowych w instytucjach pieniężnych na dzień 31.XII. 1932 r. jest następujący:

(w tysiącach Kcz.):	*Słowaczyzna*	*Podkarpacka Ruś*
Akcyjne instytucje pieniężne	2,592.030	52.878
Oddziały zamorawskich banków akc. wraz z oddziałami ziemskich instytucyj emisyjnych	480.978	—
Oddziały zamorawskich i słowackich banków akcyjn.	—	156.088
Samodzielne kasy oszczędn.	306.986	—
Oddziały zamorawskich kas oszczędności	107.097	53.446
Wszystkie spółdzielcze instytucje pieniężne	735.161	57.166
	4,222.252	319.588

*) Pożyczki hipoteczne, pożyczki hipot. gwarantowane przez państwo, pożyczki komunalne, pożyczki na rach. bieżących i dyskonto weksli.

Komunalne Kasy na Słowaczczyźnie i Podkarpackiej Rusi.

Stan wkładów, kredytów i lokat w dn. 30 listop. 1931.

	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kasy samoistne	Oddziały zamorawskie	Razem
1	Wkłady na książeczkach oszczędn. . .	298 999.610,87	145.184.362,86	453.919.608,79
2	Ilość książeczek oszczędnościowych . .	947,02	468,21	141.523,—
3	Wkłady na rachunkach bież.	44.214.874,28	22.488.983,98	66.703.857,61
4	Pożyczki hipoteczne wraz z pożyczkami hipotecznemi. gwarantowanemi przez państwo	166.935.619,07	60.704.338.98	227.639.958,05
5	Pożyczki komunalne	29.706.977,46	31.186.446,60	60.893.424,06
6	Pożyczki na rachunk. bieżąc.	65.066.318,78	37.562.001,83	102.628.320,63
7	Pożyczki wekslowe	3.640.364,50	3 342.772,00	6.983.136,50
8	Papiery wartościowe	50.829.785,96	31.679.426,26	82.509.212,22
9	Nadwyżki ulokowane w innych instytycjach pieniężnych	63.614.039,65	26.493.620,64	90.107.660,25

W porównaniu ze stanem oszczędności pieniężnych zgromadzonych we wszystkich instytucjach finansowych naszej Republiki (w końcu roku 1932: Kcz. 56.518.700.000) stan oszczędności pieniężnych na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej jest bardzo niski. Jednakże ten niski stan wkładów okazał się odporniejszym w czasach krytycznych, niż stan oszczędności pieniężnych w prowincjach zamorawskich. Ogólna suma wkładów oszczędn. na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej wynosiła w końcu 1929 r. Kcz. 4.319.600.000, w końcu 1930 r. Kcz. 4.689.000.000, a w końcu 1931 r. Kcz. 4.608.300.000.

Powiększać stan oszczędności swego kraju jest powinnością każdego narodu, zwłaszcza w czasach krytycznych. Czynią to inne europejskie i pozaeuropejskie narody w warunkach jeszcze głębszego kryzysu, niż u nas. Na Słowaczyźnie i Rusi Podkarpackiej przy mniejszych wymaganiach życiowych większości społeczeństwa, niż w prowincjach zamorawskich, możnaby świadomą celu oszczędnością wiele dokonać.

Tłum. J. Zaleska.

Działalność Banku Polskiego w 1933 r.

Sprawozdanie Banku Polskiego z działalności za rok 1933, złożone Walnemu Zebraniu Akcjonarjuszów w dniu 1 marca 1934 r., zamyka dziesięciolecie działalności Banku Polskiego. Sprawozdanie, podzielone na dwie części: sprawozdanie ogólne i zestawienie szczegółowe, daje w pierwszej z nich obraz położenia gospodarczego Polski w roku 1933 i roli Banku Polskiego w życiu ekonomicznem kraju, w drugiej natomiast szczegółowe cyfry, dotyczące działalności i operacyj Banku Polskiego za ubiegły okres operacyjny.

Z ogólnej części sprawozdania ograniczamy się do podania charakterystyki położenia kredytowego i walutowego Polski w 1933 r.

1. *Położenie walutowe i kredytowe.*

W dziedzinie kształtowania się sytuacji na rynku kredytu krótkoterminowego i na ruch kapitałów wielki wpływ wywarł spadek dolara. Załamanie się dolara spowodowało wycofywanie z instytucyj kredytowych wkładów w tej walucie, zamianę ich na złotowe, część zaś na tezauryzację. Najważniejszym atoli skutkiem załamania się dolara było zlikwidowanie dwuwalutowości, która była w naszych stosunkach przez długi czas podstawą wielu tranzakcyj. W dziedzinie kredytu rolnego okres 1933 r. zaznaczył się wzmożoną działalnością urzędów rozjemczych i powstaniem Banku Akceptacyjnego. Urzędy rozjemcze rozpatrzyły 179.000 spraw na sumę 98.000.000 zł.

Poważną pozycję w dziale operacyj krótkoterminowych stanowiły tranzakcje biletami skarbowemi. Na ultimo roku 1933 obieg biletów wynosił 108.400.000 zł., z czego zdyskontowano w Banku Polskim 48.200.000 zł.

Na rynku znajdowała się większa ilość gotówki, co spowodowane było mniejszem zapotrzebowaniem kredytowem firm handlowych i przemysłowych oraz ostrożniejszą polityką kredytową instytucyj finansowych. Stan wkładów instytucyj finansowych w porównaniu z rokiem poprzednim przedstawiał się następująco: (w miljonach złotych)

Instytucje	1932		1933		
	30.IX	31.XII	31.III	30.VI	30.IX
Bank Polski	116.7	196,3	120,1	126,0	122,3
P. K. O. . , ...	562,0	622,8	594,5	621,5	661,7
Banki państwowe . . .	325,9	321,3	331,2	321,2	303,1
„ komunalne . . .	66,0	63,8	68,3	68,4	68,7
„ prywatne	582,8	559,7	553,1	511,1	512,1
K. K. O.	611,4	627,2	647,7	643,2	629,1
Spółdzielnie kredytowe .	308,3	309,9	304,1	297,5	295,0
Ogółem . .	2.573,1	2.701,0	2.619,0	2.588,9	2.592,0
Rodzaj wkładów					
bezterminowe	825,5	876,1	769,0	785,1	798,1
terminowe	346,4	359,3	373,3	332,7	317,1
oszczędnościowe . . .	1.401,2	1.465,6	1.476,7	1.471,1	1.476,8

Stan wkładów w instytucjach prywatnych wykazuje znaczną zniżkę, natomiast wkłady w instytucjach publicznych, jak K. K. O., banki komunalne, P. K. O., wykazują poważny wzrost. Z poszczególnych typów wkładów *jedynie wkłady oszczędnościowe wykazują stały i znaczny przyrost.*

Instytucje kredytowe rozprowadziły wkłady w następujący sposób: (w miljonach złotych)

Rodzaj kredyty	1932		1933		
	30.IX	31.XII	31.III	30.VI	30.IX
Dyskonto weksli	942,4	867,3	918,2	934,7	962,1
Otwarty kredyt	717,3	722,5	709,2	673,1	638,7
Pożyczki towarowe, terminowe i inne	297,5	228,9	220,6	215,0	215,9
Razem . .	1.957,2	1.818,7	1.848,0	1.822,8	1.816,7

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że w porównaniu z końcem trzeciego kwartału 1932 r. stan udzielonych kredytów zmalał w roku 1933 o 7,2%. Procentowy udział Banku Polskiego w tych kredytach wzrósł w porównaniu z rokiem 1932 z 37,9% do 42,9% w roku sprawozdawczym. Pod względem rodzaju operacyj wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim operacje dyskontowe z 48,1% w 1932 r. do 53,0% w roku 1933. Wypłacalność

w roku 1933 była większa, niż w roku poprzedzającym; stosunek procentowy weksli protestowanych do weksli płatnych spadł do 9,2% wobec 12,6% w roku 1932.

Stopa procentowa płacona od wkładów ulegała obniżkom. Rozporządzeniem Ministra Skarbu z 30 listopada 1933 maksymalną granicę odsetek płaconych od wkładów oszczędnościowych ustalono na 5½%, zaś dla instytucyj do pół miljona wkładów na 6½%.

Znacznej poprawie uległa sytuacja kredytu długoterminowego. Suma zaległych rat amortyzacyjnych nietylko nie wzrosła, ale nawet obniżyła się. Poza nieznaczną emisją 4½% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego, instytucje kredytu długoterminowego nie dokonywały żadnych emisyj, ograniczając się do konwersji papierów wartościowych, objętych ustawą konwersyjną z 20 grudnia 1932 r. i rozporządzeniami wykonawczemi z lutego 1933 r.

Z emisyj rządowych przedłożono do subskrypcji Pożyczkę Narodową, pokrytą w sumie 339,5 miljonów złotych, oraz rozpoczęto emisję bonów Funduszu Inwestycyjnego w odcinkach po zł. 25,— na sumę 10 miljonów zł.

Obroty papierami wartościowemi na giełdach polskich przyniosły kilkuprocentowe skurczenie się tych obrotów. Pośród papierów największem powodzeniem cieszyły się papiery państwowe, z 7% pożyczką stabilizacyjną na czele, wykazując obroty o 3,3 miljona większe od roku 1932. Koniec grudnia przyniósł w notowaniach tych papierów wartościowych zwyżkę kursu w porównaniu z początkiem roku. Natomiast listy zastawne wobec konwersji wykazały spadek obrotów. Taksamo w obrocie akcjami przedsiębiorstw przemysłowych wobec małej ich dochodowości lub zupełnego jej braku nastąpiło obniżenie się ich kursu. Nowych spółek akcyjnych powstało tylko 13 o kapitale 11,7 miljonów złotych, powiększeń kapitału dokonano w 22 spółkach na 8,6 miljonów złotych. W obrotach papierami dywidendowemi udział akcyj Banku Polskiego zmalał z 80% w 1932 r. do 76% w roku sprawozdawczym.

Obieg pieniężny w ciągu roku sprawozdawczego charakteryzuje poniższe zestawienie: (w miljonach złotych)

Rok i miesiąc	Bilety bankowe	Emisja skarbowa	Obieg pieniężny ogółem
31.XII.1932	1.002,8	322,4	1.325,2
31.III.1933	1.018,8	321,2	1.340,0
30.VI. „	1,003,8	326,2	1.330,0
30.IX. „	1,030,5	359,8	1.390,3
31.XII. „	1.004,0	341 6	1.345,6

Ogólna suma obiegu, która począwszy od r. 1930 stale spadała, wykazała na koniec roku 1933 nieznaczną zwyżkę w porównaniu z rokiem 1932. Natomiast obroty bezgotówkowe wykazały na koniec roku wzrost o wiele większy, niż obieg pieniężny. Przeciętna miesięczna tych obrotów zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzedzającym o 10,5% i wynosiła (w miljonach złotych):

Przeciętna miesięczna w roku	Żyrowy w Banku Polskim	Czekowy w P.K.O.	Izby rachunkowe	Razem
1932 r.	2.827.5	1.190.8	534.9	4.453.2
1933 r.	2.869.5	1.538 0	623.5	5.031.0

Położenie walutowe Polski cechowała w porównaniu z chaosem na rynku międzynarodowym duża odporność. Spadek kursu dolara spowodował dość znaczne zaofiarowanie banknotów dolarowych, tezauryzowanych w poprzednim okresie. Zjawisku podaży banknotów dolarowych towarzyszyła dalsza tezauryzacja monet złotych. Proces ten jednakże przybrał daleko mniejsze rozmiary, gdyż przywóz monet złotych w roku 1933 w ciągu pierwszych 8 miesięcy wynosił 74 miljony złotych, wobec 122 miljonów złotych za tenże okres z roku 1932. Również charakterystycznym czynnikiem, wpływającym na kształtowanie się rynku walutowego, był powrót polskich pożyczek zagranicznych do kraju.

Zadłużenie banków wobec zagranicy spadło w ciągu pierwszych trzech kwartałów o 63 miljony złotych.

Bilans płatniczy wobec: zmniejszenia się salda bilansu handlowego do zł. 133 miljony (wobec 222 miljonów w 1932 i 410 miljonów w r. 1931); dalszej tezauryzacji złota i repatrjacji pożyczek zagranicznych, wykazał saldo ujemne, co wpłynęło na znaczny spadek zapasu złota i walut w Banku Polskim. Szczególnie zapotrzebowanie dewiz było znaczne w ciągu pierwszego półrocza. Począwszy od czerwca, zapas złota nieznacznie się zwiększa.

Zapas złota wynosił 31.XII.1932 r.	zł. 502.170.795,70
w roku 1933 kupiono złota za	„ 66.816.999,38
	zł. 568.987.795,08
sprzedano złota zagranicą za	„ 93.419.447,99
zapas złota w dniu 31.XII.1933 r.	zł. 475.568.347,09

Zapas dewiz na 31.XII.1932 wyniósł	zł. 136.681.124,69
w roku 1933 kupiono dewiz za	„ 1.024.011.027,09
	zł. 1.160.692.151,78
„ „ sprzedano dewiz za	„ 1.072.373.190,25
pozostało na 31.XII.1933 r.	zł. 88.318.961,53

Pokrycie złotem obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań utrzymywało się w granicach przekraczających normę statutową o 11 — 16 punktów. Dnia 31 marca 1933 r. pokrycie wynosiło 46,40% a 31 grudnia — 40,79%.

2. *Działalność kredytowa Banku Polskiego w 1932 r.*

W pierwszym kwartale roku sprawozdawczego, wobec dalszego kurczenia się obrotów gospodarczych, stan wykorzystanych kredytów utrzymywał się na najniższym poziomie roku poprzedniego.

W następnych miesiącach wykorzystanie kredytów wzmogło się i od września 1933 przekraczało maksymalny poziom roku 1932. Stan wykorzystanych kredytów w porównaniu z latami poprzedzającemi przedstawia się następująco: (w miljonach złotych)

DATA	Portfel wykslowy	Weksle zagraniczne	Kredyt na zastaw	Dyskonto biletów skarbowych	Ogółem
31.XII.1930	672.0	107.4	86.3	—	865.7
31.XII.1931	670.3	110.4	126.1	—	906.8
31.XII.1932	585.5	48.1	114.2	—	747.8
31.III.1933	597.3	37.9	103.8	—	739.0
30.VI 1933	634.2	38.5	107.8	35.8	816.3
30.IX.1933	679.5	42.8	99.6	48.0	869.9
31.XII.1933	688.1	33.3	78.9	48.2	848.5

Na zwiększenie się portfelu wekslowego w drugiem półroczu 1933 r. wpłynęła konwersja kredytów rolniczych przez Bank Akceptacyjny, którego traty zaczęły banki dyskontować w Banku Polskim. W dniu 31 grudnia Bank Polski posiadał tego rodzaju akceptów na sumę 44,3 miljonów złotych.

Podział kredytów dyskontowych według podawców przedstawia się następująco: (w miljonach złotych)

PODAWCY	31.XII.1932	31.XII.1933
Banki i inne instucje kredytowe	325.7	405.3
Spółdzielnie kredytowe	27.8	25.3
Kredyty specjalne	73.8	94.0
Przemysł	119.8	132.5
Rolnictwo	6.8	5.2
Handel	18.4	15.4
Spółdzielnie handlowe	3.8	2.8
Różne	9.4	7.6
Razem	585.5	688.1

Udział poszczególnych gałęzi gospodarczych w kredytach Banku Polskiego kształtował się według płatników w następujący sposób:

Płatnicy:	Dyskonto		Zastaw papierów	
	1932	1933	1932	1933
Rolnictwo	49,1%	48,7%	37,3%	24,4%
Gornictwo i przemysł	24,1%	23,3%	13,4%	16,3%
Handel	13,3%	9,9%	15,5%	12,2%
Instytucje finansow.	—	—	20,9%	26,4%
Inne	13,5%	18,1%	12,9%	20,7%

Wzorem lat ubiegłych Bank Polski przyznawał kredyt zastawowy rolniczy i kredyt zaliczkowy dla drobnej własności rolnej. Kredyt ten był w roku sprawozdawczym o wiele tańszy, niż lat ubiegłych, gdyż banki rozprowadzające kredyt nie mogły wziąć więcej nad 2½% ponad stopę Banku Polskiego (w poprzednich latach 2¾%) oraz, że Skarb Państwa opłacał za rolników 2% z funduszu na interwencję zbożową. Łączna suma obliga tych kredytów wynosiła w końcu roku 1933 — zł. 21,5 miljona, wobec 15,5 miljonów roku poprzedniego.

Na potanienie kredytów wpłynęła dalsza zniżka stopy procentowej z 6% na 5% przy dyskoncie, z 7% na 6% przy lombardzie papierów, a nadto obniżenie minimum odsetek z 1 zł. na 80 gr. od jednego weksla.

Dochody Banku Polskiego wyniosły w roku sprawozdawczym 53,5 miljonów złotych. Koszty handlowe uległy we wszystkich pozycjach zniżce. Rachunek strat i zysków zamyka się zyskiem do podziału zł. 12.013.998,95. Dywidenda wynosi 8%. Bilans roczny zamyka cyfra zł. 1.764.130.477,13.

Sprawozdanie za rok 1933 zamyka pierwsze dziesięciolecie działalności Banku Polskiego. Rozwój Banku Polskiego w ciągu tego okresu zilustruje poniższe zestawienie pozostałości rachunków na 31 grudnia poszczególnych lat: (w miljonach złotych)

ROK	Pozostałość w końcu roku						
	złoto	dewizy	portfel wekslowy	pożyczki zastawowe	papiery % własne i fund. zapas.	obieg biletów bankowych	natychmiast płatne zobowiązania
1924	177,8	462,8	257,0	21,7	8,1	550,9	69,3
1925	229,9	119,9	289,4	36,2	19,6	381,4	101,1
1926	237,7	283,7	321,3	9,4	22,2	592,7	142.9
1927	517,3	894,6	456,0	40,9	44,6	1003,0	659,8
1928	621,1	714,0	640,7	91,2	75,0	1295,3	524,1
1929	700,5	526,1	704,2	76,9	82,7	1340,3	467,9
1930	562,2	412,7	672,0	86,3	95,4	1328,2	210,3
1931	600,4	213,4	670,3	126,1	105,6	1218,3	213,2
1932	502,2	136,7	585,5	114,2	105,6	1002,8	220,5
1933	475,6	88,3	688,1	78,9	106,0	1004,0	261,9

Sprawozdanie za rok 1933 jest w ocenie obecnej sytuacji, na tle której kształtowała się działalność Banku Polskiego dość powściągliwe. Mimo to wkrada się między jego wiersze pewna doza optymizmu. Optymizmu tego szuka sprawozdanie w nieznacznej poprawie sytuacji w przemyśle, a przedewszystkiem w fakcie Pożyczki Narodowej, która istotnie była kolosalnym wysiłkiem biednego społeczeństwa, świadczącym o jego żywotności i ofiarności, oraz w pomyślnem załatwieniu pertraktacji o pożyczkę angielską. Czy ten ostatni fakt wywrze prawdziwie ożywczy skutek na ożywienie pewnych gałęzi pracy, pokaże przyszłość.

Kronika ustawodawcza i sądowa

WAŻNIEJSZE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA

Zmiana niektórych przepisów dotyczących działalności Banku Akceptacyjnego.

W numerze 23 Dziennika Ustaw R. P. z dn. 20 marca r. b. pod pozycją Nr. 173 ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 9 marca 1934 r., zmieniające niektóre przepisy w rozporządzeniu tegoż Ministra Skarbu z dn. 26 czerwca 1933 r. o zasadach udzielania pomocy instytucjom, zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych. Zmiany te, które zmierzają ku dalszemu ułatwieniu

zawierania układów z dłużnikami, postaramy się pokrótce omówić w niniejszej notatce.

1) Według § 8 p. 1 ust. 2 rozporządzenia z dn. 26 czerwca r. ub. układami konwersyjnemi między innemi nie mogą być objęte wierzytelności przypadające od dłużników, którzy z uwagi na swe obciążenia finansowe, bądź z innych przyczyn, nie mogliby wykonać warunków układu, a zwłaszcza od tych dłużników, których ogólne obciążenie hipoteczne przekracza 75% szacunku ich gospodarstw wiejskich, ustalonego według taryf instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego. Według nowego rozporządzenia przewidziana powyżej norma obciążenia hipotecznego 75% szacunku nie dotyczy gospodarstw wiejskich o obszarze do 25 ha. Dla tych gospodarstw najwyższe normy obciążeń hipotecznych ustala Rada Banku Akceptacyjnego.

2) W myśl tegoż § 8 rozporządzenia z dn. 26 czerwca r. ub. konwersją nie mogły być objęte wierzytelności przypadające od dłużników, których ogólne zadłużenie, jeśli chodzi o gospodarstwa ponad 100 ha, nie przekracza 35% szacunku, ustalonego według taryf instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego. Przy obecnym zaniku rentowności gospodarstw, zadłużenie nawet nie dosięgające 35% szacunku nieruchomości staje się nieraz dosyć uciążliwe, zwłaszcza jeśli jest to dług krótkoterminowy. To też słusznie nowe rozporządzenie zezwala na zawarcie układu z dłużnikiem, którego zadłużenie nie dosięga normy 35% szacunku nieruchomości, jeśli suma jego zobowiązań **krótkoterminowych** wynosi conajmniej 15% szacunku gospodarstwa, przyczem Bank Akceptacyjny ma określić jakie zobowiązania należy uznać za krótkoterminowe.

3) Najniższa suma układu dotychczas mogła wynosić 150 zł. (dla gospodarstw do 50 ha). Nowe rozporządzenie natomiast obniża tę granicę do zł. 100. (Tyle conajmniej ma wynosić zadłużenie w jednej instytucji posiadacza gospodarstwa rolnego do 50 ha).

4) Według § 9 rozporządzenia z dn. 26 czerwca 1933 r. zabezpieczenie hipoteczne układu (czysty wpis względnie kaucja hipoteczna) winno się mieścić w granicach 75% szacunku nieruchomości ustalonego zgodnie z taryfami instytucyj ziemskiego kredytu długoterminowego. Granica ta w nowem rozporządzeniu została nadal utrzymana, ale tylko w odniesieniu do gospodarstw o obszarze ponad 25 ha. Dla gospodarstw mniejszych, normy odpowiednie ma ustalić Rada Banku. Przepis ten jest konsekwencją postanowienia omówionego w p. 1 niniejszej notatki.

5) § 9 rozporządzenia z dn. 26 czerwca r. ub. został uzupełniony ponadto dwoma ustępami, w myśl których przepis art. 8 ustawy z dn. 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych przyznających ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. Ust. R. P. Nr. 25, poz. 211) stosuje się do wszystkich zabezpieczeń, nie wyłączając zabezpieczeń hipotecznych wszelkiego rodzaju, t. zn., że zabezpieczenia hipoteczne wierzytelności służących za podkład kredytów akceptacyjnych, winny być wydzielone i wpisane do osobnego rejestru. Stanowią one odrębną masę, służącą na zabezpieczenie pretensji Banku Akceptacyjnego. Pozatem, co niejednokrotnie może okazać się uciążliwem, instytucja wierzycielska, na żądanie Banku Akceptacyjnego jest obowiązana wyjednać wniesienie do wykazu hipotecznego wzmianki o prawach służących Bankowi z mocy art. 8 cytowanej ustawy z dn. 24 marca r. ub.

6) Doniosłem jest nowe postanowienie uzupełniające § 9 rozporządzenia wykonawczego, że, o ile zabezpieczenie hipoteczne układu mieści się w 50% szacunku nieruchomości, to instytucje wierzycielskie powinny zrzec się pretensji z tytułu konwertowanej wierzytelności do osób współzobowiązanych z dłużnikiem, z którym zostaje zawarty układ, a dłużnik ten zobowiązany jest również zrzec się pretensji z tytułu tejże wierzytelności do osób współzobowiązanych z nim, jeśli zobowiązania ich nie wynikają z tranzakcji handlowych lub finansowych. W praktyce będzie to oznaczać, że instytucja wierzycielska, o ile otrzymuje zabezpieczenie hipoteczne, mieszczące się w połowie wartości objektu, winna się zrzec swych pretensji do grzecznościowych żyrantów czy poręczycieli.

7) Nowe rozporządzenie ustala termin prekluzyjny okresu wolnego od spłat kapitałowych (karencji). Mianowicie okres ten nie może trwać dłużej, niż do 30 czerwca 1936. Przepis ten ma zapobiegać uprzywilejowaniu opieszałych dłużników, którzy zwlekając z zawarciem układu, tem samem przedłużaliby sobie okres karencji.

8) § 11 rozporządzenia z dn. 26 czerwca 1933 r. określa wartość pomocy Skarbu Państwa dla instytucyj wierzycielskich, zawierających układy z dłużnikami w formie bonifikat procentowych. Nowe rozporządzenie wartość tej pomocy zasadniczo utrzymuje, lecz w stosunku do układów, zawartych z dłużnikami po dniu 31 marca 1935 r., pomoc ta ma być zmniejszona o 25%. Postanowienie to ma na celu przyśpieszenie tempa zawierania przez instytucje wierzycielskie układów z dłużnikami, przewidując dla instytucji opieszałych pomoc Skarbu Państwa zmniejszoną o ¼. Nie zawsze jednak wina może leżeć po stronie instytucji wierzycielskiej; często dłużnicy sami, mimo wezwań instytucji wierzycielskiej będą się ociągali z zawieraniem układów. Dlatego też dalszy przepis omawianego rozporządzenia przewiduje, że wspomniane ogarniczenie pomocy ze strony Skarbu Państwa nie będzie stosowane w związku z układami, zawartemi z dłużnikami po dniu 31 marca 1935 r., o ile instytucja wierzycielska udowodni, iż wzywała dłużnika do zawarcia układu pisemnie, przynajmniej na miesiąc przed tym terminem i że niezawarcie układu nie wypływało z jej winy. Dowodem wzywania dłużnika do zawarcia układu może służyć m. in. pokwitowanie poczty o nadaniu listu poleconego, dlatego wskazanem byłoby tego rodzaju wezwania do dłużników wysyłać listami poleconemi.

Komunalne Kasy Oszczędności a przepisy art. 25 ustawy emerytalnej.

Ministerstwo Skarbu pismem z dn. 30.X.1933 r. L. D. 50573/33 wyjaśniło, że Komunalnych Kas Oszczędności, zorganizowanych zgodnie z rozp. Prez. Rzp. z dnia 13 kwietnia 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 339) i rozp. Ministra Spraw Wewn. i Ministra Skarbu z dnia 26 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. poz. 424), nie można uważać za instytucje samorządu terytorjalnego w rozumieniu art. 25 ustawy emerytalnej.

Postanowienia art. 25 ustawy emerytalnej, ograniczające prawa jednostek i na tle ogólnych zasad prawa mające charakter wyjątkowy, winny być interpretowane w sposób ścisły (patrz wyrok Najw. Tryb. Admin. L. rej. 4632/27 w sprawie Zukotyńskiego).

Związki samorządowe, organizujące Komunalne Kasy Oszczędności, odpowiadają w charakterze poręczyciela za zobowiązania Kas z tytułu wkładów oszczędnościowych, sprawują kontrolę nad działalnością Kas oraz obowiązane są zapewnić Kasom pewien fundusz na koszty organizowania

i przyznać kapitał zakładowy. Stosunek ten jednak związków samorządowych do Kas należy traktować jako stosunek poręczyciela, który jest obowiązany do pewnego udziału finansowego. Poza tem jednak Kasy mają samodzielną osobowość prawną, majątek ich tworzy się w zasadzie z wkładek oszczędnościowych i jest prawnie oddzielony od majątku związku samorządowego oraz osobno administrowany, a odpowiedzialność finansowa związku samorządowego za Kasę ma miejsce tylko w poszczególnych wypadkach i w określonych granicach.

Z tych względów służba w Komunalnych Kasach Oszczędności nie podlega ograniczeniom z art. 25 ustawy emerytalnej.

(„Czasopismo Kas Oszczędności" Nr. 2, 1934).

ORZECZNICTWO SĄDOWE I ADMINISTRACYJNE

Odpowiedzialność osobista zastępcy, który podpisał weksel bez upoważnienia.

Art. 8 pr. wekslowego przewiduje osobistą odpowiedzialność zastępcy, który podpisał weksel, nie będąc do podpisania upoważnionym, lub też jeśli przekroczył zakres upoważnienia. W obu wypadkach zastępca odpowiada osobiście za zobowiązanie wekslowe. Odpowiedzialność ta nie następuje jednakże już z chwilą położenia podpisu, lecz dopiero wtedy, gdy zastąpiony uchyla się od zapłaty. W orzeczeniu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 1 czerwca 1933 r. Nr. I C. 1014/32 — odpowiedzialności tej nadano charakter pomocniczy. Odnośna teza brzmi: „odpowiedzialność osobista, z mocy art. 8 prawa wekslowego, podpisującego weksel bez należytego upoważnienia ma charakter pomocniczy i może zachodzić tylko wtedy, gdy zastąpiony uchyla się od wykonania zobowiązania". Z tego wynika, że odpowiedzialność ta nie istnieje niezależnie od późniejszego uznania długu przez zastąpionego. Należy zatem skierować roszczenie najpierw przeciw osobie, którą zastąpiono, a dopiero, gdy ta długu nie uznaje, przeciw nieupoważnionemu lub przekraczającemu upoważnienie zastępcy.

Czy może powstać drogą zwyczaju prawo do gratyfikacji przy dostosowaniu uposażeń pracowników K. K. O. do uposażeń urzędników państwowych?

Cały szereg K. K. O. zawiera z pracownikami umowy o pracę, określając wysokość uposażenia według zasad przyjętych dla pracowników komunalnych, których uposażenia ustawa z 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073) dostosowała do uposażenia funkcjonarjuszów państwowych. „Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 30 grudnia 1930 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonarjuszów państwowych, nie może być mowy o zwyczaju wypłacania pracownikom komunalnym gratyfikacji, sposób bowiem wynagradzania funkcjonarjuszy państwowych jest ujęty w ramy ustawowe i wyklucza możność powstania prawa do jakichkolwiek świadczeń na zasadzie zwyczaju (z orzeczenia Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 23 maja 1933 r. Nr. I. C. 2498/32). W wypadku, gdy K. K. O. zawarła umowę o pracę, w której uposażenie pracownika zostało określone na zasadach przyjętych dla pracowników komunalnych, pracownik nie może drogą zwyczaju nabyć prawa do gratyfikacji, choćby ta gratyfikacja była rokrocznie wypłacana, w tym wypadku bowiem nie może być mowy o nabyciu prawa przez zwyczaj, wobec wyraźnego uregulowania ustawowego.

Kronika Krajowa

Sejmik Komunalnego Związku Kredytowego.

W dniu 15 marca b. r. odbył się w Poznaniu doroczny sejmik Komunalnego Związku Kredytowego, na którym rozpatrywano sprawy związane z zamknięciem pracy za rok 1933 Komunalnego Związku Kredytowego i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu. Sejmikowi przewodniczył p. L. Barciszewski, prezydent m. Bydgoszczy.

Po zagajeniu obrad przez przewodniczącego oraz powołaniu na sekretarza p. Dr. J. Kuźnara, sprawozdanie z działalności Związku i Komunalnego Banku Kredytowego w 1933 r. złożył p. dyr. T. Adamczewski. Ze sprawozdania wynika, że bankowość komunalna województw zachodnich wykazała w czwartym roku kryzysu pod każdym względem dużą odporność. Stan wkładów w K. K. O. wzrósł w 1933 r. o ok. 5 miljonów, wzrosło również pogotowie kas. Również agendy Banku rozwijały się pomyślnie. Ogólna suma wkładów w Banku wzrosła o ok. 2 milj. zł., fundusze rezerwowe wzrosły do 3 milj. zł., koszty handlowe zmniejszyły się o przeszło 10%. Szczegółowe omówienie drukowanego sprawozdania Związku i Banku podamy w następnym numerze „Oszczędności".

Imieniem Komisji Rewizyjnej przemawiał p. prezes Komisji Cwojdziński, wnosząc o udzielenie pokwitowania Wydziałowi i Zarządowi Banku oraz o zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat Banku za 1933 r., jak również o podział zysku w wysokości 518.000 zł. Wniosek Komisji przyjęto, przyczem uchwalono 6% dywidendy od udziałów. Następnie sejmik uchwalił budżet Komunalnego Związku Kredytowego na r. 1934, zamykający się po obu stronach sumą 199.830 zł.

Do Wydziału Związku (Rady Banku) powołano ponownie: na prezesa p. L. Barciszewskiego, prezydenta m. Bydgoszczy, na zastępców prezesa pp. Dr. Z. Jerzykowskiego, starostę powiatu poznańskiego i J. Włodka, prezydenta m. Grudziądza oraz 8 członków wydziału.

Do Komisji Rewizyjnej wybrano ponownie: na przewodniczącego p. A. Cwojdzińskiego, burmistrza m. Starogardu oraz 2 członków i 3 zastępców.

Po wyczerpaniu porządku obrad przewodniczący zamknął posiedzenie.

Fundusz Pracy i Fundusz Inwestycyjny.

Dwa te fundusze właściwie na jednym tle powstały, a mianowicie geneza ich ma swe źródło w walce z bezrobociem, jedną z największych klęsk czasów powojennych i to nie tylko w odniesieniu do naszego Państwa. Państwo Polskie jeszcze w r. 1924, może nie tyle z konieczności, ile ulegając liberalnym poglądom, wprowadziło przymusowe ubezpiecze-

nie od bezrobocia w formie „Funduszu Bezrobocia". Oczywiście własne środki Funduszu okazały się niewspółmierne do ogromu potrzeb w tej dziedzinie, o czem świadczy choćby to, że Skarb Państwa w latach 1924 — 1933 poza Funduszem Bezrobocia, wydał na zaopatrzenie dla osób pozostających bez pracy, około pół miljarda złotych. Dążąc do odciążenia Skarbu Państwa — z jednej, oraz scentralizowania akcji pomocy bezrobotnym ze strony Skarbu i społeczeństwa — z drugiej strony, w r. 1932 powołano do życia Fundusz Pomocy Bezrobotnym, którego celem było niesienie pomocy doraźnej dla tych którzy nie zarabiają, ani też nie pobierają zasiłku z innych źródeł.

Dotychczasowa pomoc dla bezrobotnych nosiła formę zapomóg bezzwrotnych. Taka forma pomocy była poniekąd nieracjonalną i niemoralną, to też Fundusz Pomocy Bezrobotnych w niektórych okręgach wymagał ekwiwalentu za swe świadczenia w postaci „odpracowywania" pomocy doraźnej. To dało początek koncepcji produkcyjnego zatrudnienia bezrobotnych, który to postulat ma realizować „Fundusz Pracy". Fundusz Pracy został powołany do życia ustawą z dn. 16 marca 1933 r. przejmując majątek zlikwidowanego jednocześnie Funduszu Pomocy Bezrobotnym. Celem Funduszu Pracy jest dostarczanie pracy lub środków utrzymania osobom pracy pozbawionym, a nieposiadającym innych środków do życia, w pierwszym rzędzie w drodze uruchomiania gospodarczo uzasadnionych robót publicznych. Fundusz posiada własną osobowość prawną, budżet jego stanowi część składową budżetu Państwa; nadzór nad Funduszem ustawa powierza Prezesowi Rady Ministrów. Środki swe Fundusz czerpie: 1) z specjalnych opłat od osób pobierających, czy wypłacających wynagrodzenie za pracę (w wysokości 1% uposażenia), od samodzielnych zawodów, od spożycia niektórych artykułów i t. p., 2) z uiszczonych w naturze wpływów z tytułu zaległości podatkowych; 3) z wpłat związków samorządowych; 4) dotacji ze Skarbu Państwa oraz 5) z darów, ofiar i zapisów. Roczne wpływy z powyższych źródeł przewiduje się na 90 miljonów zł.

Zgodnie ze swemi założeniami Fundusz Pracy finansuje te roboty publiczne które mogą zatrudnić jak największą ilość sił fizycznych, przytem, zasadniczo, pomoc finansowa jest przezeń przyznawana na pokrycie tylko kosztów robocizny; materjału zaś dostarcza odnośna instytucja, na rachunek której roboty są wykonywane. Jest to zasada najzupełniej słuszna, gdyż przy takiem postępowaniu efekt, t. zn. ilość zatrudnionych rąk roboczych, jest w stosunku do sumy udzielonej przez fundusz pomocy największy. Drugą zasadą, przyjętą przez Fundusz, to udzielanie pomocy w formie pożyczek oprocentowanych, a nie subwencji, a w związku z tem wysuwa się postulat rentowności inwestycyj przeprowadzanych przy pomocy Funduszu Pracy. Subwencyj Fundusz może udzielać tylko w wyjątkowych wypadkach, tam gdzie chodzi o przeprowadzenie inwestycyj o charakterze wyższej użyteczności publicznej.

W ciągu pierwszych ośmiu miesięcy swego istnienia (kwiecień — listopad 1933 r.) Fundusz Pracy uzyskał wpływów 50,8 milj. zł. W tym czasie wydatkowano 53,3 milj. zł. Różnica została pokryta krótkoterminowym kredytem. Na zatrudnienie bezrobotnych w tym czasie wydatkowano 33 milj. zł., suma zaś przyznanych na ten cel kredytów, podnoszonych stopniowo, wynosi zł. 50,3 miljony.

W stosunku do ogólnej sumy wydatków udział poszczególnych rodzajów inwestycyj wynosi:

	tys. zł.	%
roboty drogowe	13.402	26,6
„ wodno - komunikacyjne	2.460	4,9
„ kolejowe	3.863	7,9
„ meljoracyjne	7.790	15,5
„ elektryfikacyjne i gazyf.	1.457	2,9
budownictwo mieszkaniowe	3.969	7,9
urządzenia miejskie	10.869	21,6
budowa gmachów publicznych	3.687	7,3

W szczególności przy pomocy Funduszu Pracy wykonano następujące inwestycje: przebudowa starych i wykonywanie nowych dróg — 750 km., roboty wodno - komunikacyjne — 900 tys. m³, roboty kolejowe — 46 klm., roboty meljoracyjne przy obwałowaniu rzek 72 km., regulacja różnych rzek i potoków — 400 km., elektryfikacja — 150 km. nowych sieci, gazyfikacja 85 km. gazociągów, linje tramwajowe 16,4 km. długości, budownictwo mieszkaniowe o kubaturze 36.890 m³ i t. d. Przy pracach tych znalazło zatrudnienie ponad 60 tysięcy osób, co jak na nasze stosunki jest efektem znacznym.

W akcji kredytowej Funduszu Pracy partycypują przedewszystkiem związki samorządowe, którym przyznano 29,4 miljony zł. kredytów co stanowi 58,5% ogólnej sumy; drugie miejsce zajmuje Państwo i instytucje państwowe z sumą kredytów zł. 15,9 milj. (31,8%).

Jak już wyżej zaznaczono, pomoc Funduszu Pracy przejawia się przedewszystkiem w formie udzielania kredytów na inwestycje. Niezależnie jednak od tego, Fundusz udziela pomocy doraźnej dla osób nie mających podstaw do uzyskania pomocy z innych tytułów. Wydatki na tę pomoc doraźną są stosowane w nieznacznych stosunkowo sumach.

Istotnym celem Funduszu Pracy jest zatrudnienie bezrobotnych; popieranie natomiast ruchu inwestycyjnego jest jego celem pośrednim. Wręcz odwrotnie przedstawia się sytuacja z **Państwowym Funduszem Inwestycyjnym**, organicznie związanym z Funduszem Pracy, utworzonym na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 października 1933 r. dla upamiętnienia piętnastoletniego jubileuszu odzyskania niepodległości. Fundusz ten posiada również osobowość prawną, nadzór zaś nad nim sprawuje Minister Skarbu.

Państwowy Fundusz Inwestycyjny, obok swego celu, o czem już wspomniano, różni się od Funduszu Pracy swemi podstawami finansowemi, a mianowicie nie posiada stałych źródeł dochodu. Środki swe Państwowy Fundusz Inwestycyjny czerpie a) z dochodów z finansowanych przezeń inwestycyj, oraz b) z dotacji ze Skarbu Państwa. Źródłem, z którego Skarb Państwa ma dotować Fundusz Inwestycyjny, jest emisja „**bonów Funduszu Inwestycyjnego**" do wypuszczenia których w wysokości nieprzekraczającej 100 miljonów złotych został upoważniony Minister Skarbu. Z dniem 1 grudnia r. z. Ministerstwo Skarbu wypuściło pierwszych 10 serji tych bonów w odcinkach po zł. 25, na łączną sumę 10 milj. zł. (nominalnie). Bony te są bezterminowemi skryptami Skarbu Państwa, opiewającemi na okaziciela. Umorzenie bonów odbywa się w drodze losowania publicznego, przeprowadzanego co tydzień. Losowanie polega na wyciągnięciu siedmiu numerów od 00001 do 40000, przyczem bony opatrzone wyciągniętemi numerami, uznaje się za wylosowane we wszystkich serjach równocześnie. Wylosowane bony będą wykupywane przez kasy urzędów skarbowych po zł. 100 za bon o wartości nominalnej 25 zł. Zauważyć należy, że bony te są nieoprocentowane; oprocentowanie ich kryje się w premji, w wysokości różnicy między sumą wypłaconą przez Skarb Państwa na bon wylosowany (zł. 100) a ceną nominalną bonu (zł. 25). Przy takiej kalkulacji, oprocentowanie długu zaciągniętego przez Skarb Państwa przy pomocy bonów inwestycyjnych, obliczone według zasad dla renty wieczystej, wynosi 3,7% w stosunku rocznym.

Bony Funduszu Inwestycyjnego zostały wyposażone w szereg przywilejów, a mianowicie: 1) będą przyjmowane bez żadnych ograniczeń na spłatę wszelkich należności na rzecz Skarbu Państwa; 2) na żądanie posiadaczy będą wymieniane według ich wartości imiennej przez kasy urzędów skarbowych na gotowiznę bez żadnych potrąceń z tem zastrzeżeniem, że: a) jeżeli kwota bonów przedstawionych w urzędzie skarbowym przez jedną osobę, w ciągu jednego dnia nie przekracza 100 zł. wypłata następuje natychmiast, b) jeżeli kwota wynosi od 100 do 5.000 zł. — najdalej w ciągu dni 3, c) jednorazowa wymiana losów przedstawionych przez jedną osobę ponad zł. 5.000 — może nastąpić tylko w kasie pierwszego Urzędu Skarbowego w Warszawie; 3) bony i przychody z tychże są wolne od wszelkiego rodzaju danin i podatków; 4) posiadają wszelkie prawa papierów pupilarnych; 5) Skarb Państwa odpowiada za terminowość losowań i wykup wylosowanych bonów; 6) posiadają zabezpieczenie specjalne, a mianowicie zabezpieczone są na majątku i dochodach Państwowego Funduszu Inwestycyjnego, oraz na majątku i dochodach lasów państwowych.

W związku z powyższem godzi się przytoczyć treść **okólnika Ministra Spraw Wewnętrznych** z dn. 10 stycznia r. b. Nr. S. F. 11/8/1, zalecającego związkom samorządowym przyjmowanie bonów Funduszu Inwestycyjnego również na spłatę należności tychże związków. Okólnik cytowany brzmi jak następuje:

W myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o Funduszu Inwestycyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 636) oraz rozporządzenia Ministra

Skarbu z dnia 10 listopada 1933 r. o wypuszczeniu bonów Funduszu Inwestycyjnego (Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 694) z dniem 1 grudnia 1933 r. zostały wypuszczone do obiegu pierwsze dziesięć seryj bonów Funduszu Inwestycyjnego.

Bony zostały wypuszczone w odcinkach po 25 zł., opiewają na okaziciela i nie podlegają działaniu ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 87, poz. 637).

Bony są wprowadzone do obiegu:

1) w drodze sprzedaży ich przez kasy Urzędów skarbowych i

2) w drodze wypłat, dokonywanych na zlecenie Funduszu Inwestycyjnego.

Zgodnie z art. 7 wyżej powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej bony Funduszu Inwestycyjnego winny być przyjmowane bez żadnych ograniczeń na spłatę wszelkich należności Skarbu Państwa wpłacanych zarówno do kas urzędów państwowych, jak i do kas związków samorządowych.

Bony funduszu inwestycyjnego nie mają mocy zwalniania od zobowiązań w stosunkach prywatno - prawnych, nikt więc nie może być zmuszony do ich przyjęcia. Mając jednakowoż na uwadze poparcie celów, którym służyć będzie Fundusz Inwestycyjny, jak również wymienialność tych bonów na gotówkę w kasach urzędów skarbowych, zalecam związkom samorządowym przyjmowanie w bonach Funduszu Inwestycyjnego również i własnych należności.

Z tych samych pobudek wskazanem jest, aby kasy związków samorządowych w razie posiadania bonów, przy dokonywaniu wypłat podkreślały korzyści wynikające z nabywania tych bonów i proponowały przyjmowanie części lub całości należności w bonach, wystrzegając się jednakowoż wywierania w tym kierunku nacisku.

Z życia kas krajów słowiańskich

Z Czechosłowacji

30-letni jubileusz pracy prezesa „Svazu" p. dr. R. Krofty.

W dniu 1 marca 1934 r. obchodził prezes „Svazu" (obligatoryjnego Związku K. O. w Czechosłowacji), p. dr. Ryszard Krofta rzadki jubileusz 30-letniej pracy na polu oszczędności. Po 7-letniej praktyce adwokackiej rozpoczął on dn. 1 marca 1904 r. pracę w Kasie Oszczędności w Pilznie, wykazując tam, jak i później na szerszej arenie oszczędnościowej, niestrudzoną, pełną poświęcenia i zrozumienia sprawy działalność. Dziś po 30 latach niema pracownika na polu oszczędności w Czechosłowacji, któryby nie odczuł skutków jego owocnej pracy.

Do życzeń, składanych dostojnemu Jubilatowi przez jego rodaków, przyłącza się i nasze pismo, życząc mu dalszej owocnej pracy na polu oszczędności.

Stopa procentowa w K. O. w Czechosłowacji.

Obecnie obowiązuje kasy oszczędności taryfa odsetek, ustalona w kwietniu 1933 r. na zasadzie porozumienia, zawartego między instytucjami finansowemi w kraju. W myśl umowy stopy procentowe wahają się zależnie od terminu, prowincji kraju i charakteru danej instytucji kredytowej.

Dla kas oszczędności maksymalna stopa od wkładów wynosi:

w Czechach, na Morawach i Śląsku 3½ — 4% (wkł. oszcz.) i 3 — 4% (wkł. na r-k bież.);

na Słowaczyźnie 3 — 4½% (wkł. oszcz.) i 3¼ — 5% (wkł. na r-k bież.);

na Rusi Podkarp. 4½ — 4% (wkł. oszcz.) i 3 — 5¼% (wkł. na r-k bież.).

Przy pożyczkach Kasy Oszcz. **mogą pobierać maksymalnie:**

w Czechach, na Morawach i Śląsku 5¼ — 6%;

na Słowaczyźnie 6 — 7½%;

na Rusi Podkarpackiej 6 — 7%.

Umowa co do stopy procentowej, choć nie przyniosła i nie mogła przynieść znacznej redukcji stopy pobieranej od pożyczek, przyczyniła się jednak do zahamowania tendencji do płacenia nadmiernych procentów od wkładów i uregulowała konkurencję instytucyj finansowych w dziedzinie gromadzenia wkładów.

Ruch wkładów oszczędnościowych w K. O. czechosłowackich w 1933 r.

	W komunalnych K. O.:		W pocztowej K. O.:	
w końcu mies. I	21.841,0	milj. Kcz.	65,6	milj. Kcz.
„ „ „ II	21.852,0	„ „	70,9	„ „
„ „ „ III	21.504,0	„ „	74,8	„ „
„ „ „ IV	21.296,0	„ „	77,7	„ „
„ „ „ V	20.870,0	„ „	79,0	„ „
„ „ „ VI	20.951,0	„ „	80,8	„ „
„ „ „ VII	20.754,0	„ „	86,9	„ „
„ „ „ VIII	20.663,0	„ „	89,0	„ „
„ „ „ IX	20.546,0	„ „	90,7	„ „
„ „ „ X	20.469,0	„ „	92,4	„ „
„ „ „ XI	20.398,0	„ „	95,0	„ „
„ „ „ XII	—		—	

Jak widać z powyższego, odpływ wkładów w komunalnych kasach oszczędności trwał przez cały rok 1933 i wyniósł 7%, w porównaniu z końcem 1932 r. Odpływ wkładów w rolniczych kasach okręgowych wyniósł 2,7%, w bankach akcyjnych w Czechach, na Morawach i Śląsku — 6,3%, w instytucjach finansowych na Słowaczyźnie — 8,5% i wreszcie w obywatelskich kasach pożyczkowych 4,7% w porównaniu ze stanem na 31.XII.1932.

Powiększenie płynności w kasach czechosłowackich.

Stały w ostatnich czasach spadek wkładów w kasach oszczędności w Czechosłowacji wysunął na czoło sprawę zwiększenia ich płynności. W tym celu kasy ograniczają swą akcję kredytową do poziomu najkonieczniejszych potrzeb i starają się lokować swe kapitały w sposób, zapewniający płynność, aby sprostać w każdej chwili zwiększonym wypłatom wkładów. Akcja ta napotyka na duże trudności wskutek ciężkiej sytuacji samorządów, które są największym dłużnikiem kas. Spłata pożyczek komunalnych odbywa się skutkiem tego nieregularnie.

Stan zadłużenia w Czechosłowacji.

W zeszycie 8 — 10 Urzędu Statystycznego zostały opublikowane wyniki prac nad ustaleniem całkowitego zadłużenia w Czechosłowacji. Według tych obliczeń zadłużenie to na dzień 31.XII.1932 wynosiło w miljardach Kcz.:

I. Zadłużenie publiczne:		
państwa		38,7
związków samorządowych		11,1
II. Zadłużenie prywatne:		
gospodarstwa rolne i leśne	12,8	
przemysł i handel rolny	4,1	16,9
przemysł nierolniczy i rzemiosła		18,9
handel nierolniczy		4,9
spółki budowlane		3,7
kredyty budowlane dla osób prywatnych		9,2
pozostałe (kredyt konsumc., spekulac. i t. d.)		6,0
III. Zaległości podatkowe		4,0
		113,4

Z powyższej kwoty na zadłużenie w instytucjach pieniężnych przypada 72.575,5 miljonów Kcz., w czem w kasach oszczędności 13.772,3 milj., w bankach akc. 17.166,8 milj. i t. p.

Z Jugosławji

Przystąpienie Związku K. O. Słoweńskich do ogólnokrajowego Związku Kas w Jugosławji.

W Jugosławji istnieją 2 związki kas oszczędności: stary związek, obejmujący kasy słoweńskie (Banowina Drawska) i niedawno powstały Związek Kas Oszczędności Królestwa Jugosławji, pomyślany jako centralna organizacja kas oszczędności w całem państwie.

Dotąd obie te organizacje istniały niezależnie obok siebie. Obecnie, na nadzwyczajnem zebraniu Związku K. O. Królestwa Jugosławji w Zagrebie dnia 20 grudnia 1933 doszło do połączenia organizacyjnego obu związków w ten sposób, że zmieniony statut Związku K. O. Kr. Jugosławji przewiduje, że członkami jego mogą być nie tylko poszczególne Kasy, lecz i ich organizacje. Na tej podstawie Związek Kas Banowiny Drawskiej zgłosił swój akces, jako organizacja, do związku ogólnokrajowego, wysyłając swych delegatów do udziału we władzach Związku K. O. Królestwa Jugosławji.

W ten sposób kasy oszczędności Jugosławji otrzymały formalnie i faktycznie centralną reprezentację, co niewątpliwie będzie dla nich z pożytkiem.

Ustalenie nowej stopy procentowej w Jugosławji.

W myśl art. 1 Rozporz. o maksymalnej stopie proc. z dn. 22 listop. 1933 r. instytucje pieniężne w Jugosławji, poza Banowiną Drawską, ustaliły stopę procentową przy udzielanych kredytach w maksymalnej wysokości 5% ponad stopę dyskontową Banku Narodowego, która wynosi od 9 lutego b. r. 7% (przedtem wynosiła 7½%). Procenty zaś płacone przez instytucje finansowe wkładcom nie mogą być w myśl Rozporz. wyższe od 1% niżej stopy dyskontowej Banku Narodowego. W przeciwieństwie jednak do stopy pobieranej, instytucje pieniężne przy oprocentowaniu wkładów ustaliły stopę procentową mniej jednolicie, i tak jedne instytucje płacą 6%, inne 5½%, a jeszcze inne 5% lub 4% i t. p.

Natomiast w kasach oszczędności Banowiny Drawskiej stosuje się wszędzie jednolitą stopę procentową, według norm następujących:

a) przy kredytach banki pobierają maksymalnie 5% ponad stopę dysk. Banku Narodowego (czyli 12%), kasy oszczędności maks. 3% ponad stopę dysk. (czyli 10%), spółdzielnie kredytowe maksym. 2% ponad stopę dysk. (czyli 9%);

b) oprocentowanie wkładów oszczędnościowych maksymalnie wynosi dla wkładów starych 4% (à vista) i 5% (wiązane), dla funduszów pupilarnych 5%, dla nowych wkładów 6%.

O odchyleniu wdół od powyższych stawek maksymalnych decydują same instytucje.

Państwowy Bank Hipoteczny obniżył w dn. 15 lutego b. r. stopę od nowych wkładów z 6 na 5%, od starych wkładów płacić będzie do 30 czerwca 1934 r. 6%, po tym terminie — 5%.

ś. p. Jovan Dżiuriczić.

W dniu 27 listopada 1933 zmarł nagle ś. p. Jovan Dżiuriczić, dyrektor Kasy oszczędności m. Belgradu i wiceprezes Związku Kas Królestwa Jugosławji.

Zmarły dzięki swemu wykształceniu i bogatemu doświadczeniu odgrywał dużą rolę w życiu finansowem Serbji, a następnie Jugosławji. Przyczynił się w znacznej mierze do założenia pierwszej kasy oszczędności na ziemiach b. Serbji, w Belgradzie, której został w 1932 r. dyrektorem. W zmarłym tracą kasy jugosłowiańskie jednego z najofiarniejszych działaczy.

W polityce pieniężnej Jugosławji nie będzie zmian.

Dnia 3 lutego wygłosił Minister Finansów p. dr. M. Dżiordżiewić na posiedzeniu Narodnej skupsztiny (sejmu) exposé budżetowe, w którem poruszył wytyczne rządowej polityki pieniężnej.

Z exposé wynika, że obecnie mniej, niż kiedykolwiek indziej, rząd królewski skłonny jest do porzucenia dotychczasowego stanowiska w polityce pieniężnej, gdyż ostatnie doświadczenia na świecie wybitnie wykazały, że teorje „o nakręcaniu konjunktury", o sztucznem manipulowaniu pieniądzem i t. d. załamały się i że, wyjście z kryzysu znajduje się w dziedzinie produkcji i kredytu, a nie pieniądza. Kryzys finansowy, jako rezultat sztucznych zabiegów, pogarsza jeszcze sytuację gospodarczą. Niestałość waluty wprowadza brak stałości w dziedzinie produkcji i absolutną niemożność wszelkiego przewidywania na dłuższą metę w działalności gospodarczej. Dlatego wszelkie wysiłki rządu skierowane będą ku utrzymaniu stabilizacji waluty i przywrócenia zaufania, zachwianego wskutek wypadków na rynkach zagranicznych.

Sytuacja budżetowa kraju i jego bilans płatniczy zapewniają całkowite bezpieczeństwo dinarowi, którego kurs przez cały rok 1933 nie uległ żadnym zmianom.

Wiadomości zagraniczne

Ankieta bankowa w Niemczech a kasy oszczędności.

Ankieta o bankowości niemieckiej, zorganizowana przez Bank Rzeszy, wywołała b. ożywioną dyskusję w prasie i opinji publicznej. Rezultatem jej jest wielkie zainteresowanie kasami oszczędności. Zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy obecnego stanu rzeczy w niemieckich kasach oszczędności, zdają sobie sprawę z wielkiej roli, jaką te kasy odgrywają w strukturze rynku kredytowego w Niemczech.

Komisja Ankietowa odbyła już cały szereg posiedzeń,

na których po zapoznaniu się z nadesłanemi raportami omawiano sprawy bankowe w ogólności, pozatem szereg posiedzeń poświęcono zagadnieniu organizacji kas oszczędności i obrotu żyrowego. Sądząc z komunikatów prasowych, omówiono tu różne punkty widzenia i krytykę kas oszczędności, wysłuchano opinji przedstawicieli różnych typów instytucyj kredytowych, jak również przedstawicieli nauki ekonomicznej. Następnie rozprawy skierowano na sprawy konkurencji, na znaczenie gwarancji publicznej i charakter użyteczności publicznej kas oszczędności, na marżę między stopą procentową czynną a bierną i na zagadnienie stopy procentowej przy kredycie krótko- i długoterminowym w porównaniu z marżą stopy i procentami pobieranemi przez podobne instytucje kredytowe.

Jeśli chodzi o organizację żyrową, to zdaje się, że Bank Rzeszy dążyć będzie do szerszego wciągnięcia systemu żyrowego kas oszczędności do systemu żyrowego Reichsbanku.

STATYSTYKA

Wkłady w kasach oszczędności na dzień 28.II 1934 r. według danych G. U. S.

Tysiące złotych.

Rodzaje kas oszczędności Województwa	Liczba kas 28.II 34	Na książeczkach oszczędnościowych: Wszelkie wkłady bez lokat instytucyj finansowych — Stan w dniu 31.I.34	Stan w dniu 28.II.34	Zmiany % *a* 31.I.34	Zmiany % *a* 28.II.34	Lokaty instytucyj finansowych *c* — Stan w dniu 31.I.34	28.II.34	Na rachunkach bieżących, czekowych i żyrowych — Stan w dniu 31.I.34	28.II.34
P. K. O.	1	**516 981**	**524 158**	*+ 2,1*	*+ 1,4*	—	—	**218 434**	**230 870**
Komunalne *b*	365*d*	**536 075**	**540 587**	*— 0,3*	*+ 0,8*	**32 325**	**31 016**	**40 369**	**41 607**
Powiatowe	228*d*	179 127	181 574	*+ 1,4*	*+ 1,4*	13 386	13 123	16 178	16 491
Miejskie	132*d*	352 286	354 421	*— 1,2*	*+ 0,6*	18 878	17 832	23 899	24 825
Zw. Międzykom.	4*d*	3 834	3 764	.	*— 1,8*	61	61	82	81
Wojewódzka	1	828	828	*— 6,6*	*+ 0,0*	—	—	210	210
M. st. Warszawa	1	58 200	57 745	*+ 4,8*	*— 0,8*	295	354	9 298	9 451
Warszawa	26	20 912	21 179	*+ 1,5*	*+ 1,3*	1 080	988	2 212	2 228
Łódź	18	7 201	7 291	*+ 6,5*	*+ 1,2*	508	496	1 164	1 190
Kielce	18	11 766	12 114	*+ 3,3*	*+ 3,0*	553	483	1 824	1 823
Lublin	19	5 334	5 422	*+ 4,4*	*+ 1,6*	697	683	446	384
Białystok	14	3 607	3 624	*— 0,0*	*+ 0,5*	555	378	573	624
Wilno	8	4 728	4 753	*+ 1,8*	*+ 0,5*	46	33	359	457
Nowogródek	8	863	880	*+ 4,2*	*+ 2,0*	86	86	115	117
Polesie	9	890	921	*+ 6,5*	*+ 3,5*	439	439	34	407
Wołyń	15	1 999	2 035	*+ 9,1*	*+ 1,8*	528	479	575	493
Poznań	76	95 626	96 621	*+ 2,7*	*+ 1,0*	6 925	6 316	6 186	6 143
Pomorze	41	30 819	31 084	*+ 4,4*	*+ 0,9*	2 338	2 319	4 150	4 476
Śląsk	18	83 338	85 361	*+ 0,2*	*+ 2,4*	13 141	12 855	5 424	5 300
Kraków	24*d*	115 946	116 295	*— 1,4*	*+ 0,3*	3 354	3 365	2 341	2 494
Lwów	35	74 574	74 972	*— 8,7*	*+ 0,5*	714	701	5 119	5 452
Stanisławów	17	13 724	13 753	*— 1,1*	*+ 0,2*	541	519	257	296
Tarnopol	18	6 548	6 537	*—10,8*	*— 0,2*	525	522	292	272
Inne kasy	2	**29 800**	**29 660**	*+ 0,7*	*— 0,5*	**2 281**	**2 306**	**170**	**191**

a W porównaniu z miesiącem poprzednim. *b* Wobec nienadesłania sprawozdań wzięto sumy z miesięcy poprzednich: w styczniu dla 36 kas, w lutym dla 48 kas. *c* Zadłużenie Kas Oszczędności w bankach i innych instytucjach finansowych, w formie lokat tych instytucyj na książeczkach oszszędnościowych (bez zadłużenia na rachunkach nostro i loro). *d* Kasy oszczędności: powiatu dąbrowskiego i m. Dąbrowy w woj. krakowskiem zostały przekształcone na Komunalną Kasę Oszczędności Związku Międzykomunalnego w Dąbrowie.

NADESŁANE

Nr. 6 „**Rolnika Ekonomisty**" — zawiera artykuły p. Posła Marjana Rudzińskiego p. t. „Ubezpieczenie robotników rolnych na wypadek niezdolności do zarobkowania i na wypadek śmierci—oraz projekt odpowiedniej ustawy; p. Stefana Beliny p. t. „Uwagi o skutkach akcji scaleniowej"; p. Mjr. dypl. Stanisława Śliwy p. t. „Spożycie zbóż chlebowych w Polsce w latach 1928 — 32". „Przegląd rynków" podaje sprawozdanie z rynków: zbożowo - zwierzęcych, jajczarskich, maślarskich. Kronika krajowa i zagraniczna podaje szereg aktualnych notatek z zakresu rolniczej polityki gospodarczej.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Dobra Nr. 28.